

Univerza v Ljubljani

Pravna fakulteta

PRAVNE POSLEDICE NIČNOSTI KREDITNIH POGODB

(magistrsko diplomsko delo)

Avtorica: Lara Matan

Mentor: prof. dr. Damjan Možina

Ljubljana, februar 2020

Zahvaljujem se staršema za vzpodbudo in potrpežljivost.

Povzetek

Magistrsko delo obravnava pravne posledice ničnosti kreditnih pogodb s posebnim poudarkom na kreditnih pogodbah v tuji valuti oziroma kreditnih pogodbah z valutno klavzulo. Gre za aktualno vprašanje, saj se tako pred slovenskimi kot pred drugimi sodišči po Evropi odvijajo številni sodni postopki, v katerih kreditorejmalci zatrjujejo ničnost kreditnih pogodb, ki so jih sklenili v švicarskih frankih. Ker je nična kreditna pogodba neveljavna že od samega začetka, je v primeru, da je katera izmed strank svoje obveznosti po pogodbi že izpolnila, potrebno vzpostaviti prejšnje stanje. Posledično mora vsaka stranka vrniti drugi, kar je na podlagi nične pogodbe prejela. Stranki imata tako na voljo kondikcijski zahtevek na vračilo prejetih zneskov. Problematična je predvsem opredelitev obresti, ki jih mora za izposajo tujega denarja plačati kreditorejmalec. Slednji mora celoten znesek še neodplačanega kredita vrniti v enem znesku, kar lahko njegovo stanje le še poslabša. Prav tako najdemo različna stališča glede možnosti obstoja hipoteke ter glede začetka teka zastaralnih rokov za uveljavljanje kondikcijskih zahtevkov. Temeljna ugotovitev naloge je, da na tem področju ostajajo številna odprta vprašanja, ki se jih bo moral lotiti zakonodajalec oziroma na katera bo morala odgovoriti sodna praksa.

Naslov: Pravne posledice ničnosti kreditnih pogodb

Ključne besede: kreditne pogodbe, švicarski franki, ničnost, posledice ničnosti, neupravičena obogatitev, kondikcijski zahtevek, obresti, hipoteka, zastaranje

Abstract

The thesis considers the legal consequences of null and void loan contracts with an emphasis on loan contracts in foreign currency and loan contracts with a foreign currency clause. This is a topical issue as various litigation proceedings are pending before the Slovene and other courts throughout Europe in which the loan borrowers claim that the contracts they have concluded denominated in Swiss francs should be declared null and void. As a null and void contract is null from the outset (*ex tunc*), the previous legal position must be reinstated. Consequently, each contracting party must return to the other everything that was received on the basis of the contract that has been declared null and void. The two parties have the option to file claims (*condictiones*) against each other for reimbursement of their fulfilled contractual commitments. One of the major related issues is the definition of interest that should be charged to the loan borrower. The latter has to return the remaining amount of the loan at once which may put him in a very difficult position. We also encounter different opinions on whether the mortgage that was established to secure the loan may be used to secure the claim for reimbursement and on the statute of limitation for such claims. The general finding of the thesis is that there are still many issues that will have to be addressed by the legislator or the courts.

Title: Legal Consequences of Null and Void Loan Contracts

Keywords: loan contracts, Swiss francs, nullity, consequences of nullity, unjust enrichment, *condictio*, interest, mortgage, statute of limitations

Seznam uporabljenih kratic

AG	Advocate General
B2C	business-to-consumer
CHF	švicarski frank
ECB	Evropska centralna banka
EOM	efektivna obrestna mera
EU	Evropska unija
EUR	Evro
ipd.	in podobno
itd.	in tako dalje
npr.	na primer
tč.	točka
red.	redaktor
RS	Republika Slovenija
str.	stran
ur.	urednik

Uvod	8
1. Kreditne pogodbe	10
1.1. Pojem in pravna ureditev kreditnih pogodb	10
1.1.1. Splošna ureditev	10
1.1.2. Potrošniške kreditne pogodbe	11
1.2. Lastnosti kreditnih pogodb	14
1.2.1. Kreditno tveganje	14
1.2.2. Obrestno tveganje.....	14
1.3. Kreditne pogodbe v tuji valuti	15
1.3.1. Valutno tveganje.....	16
1.3.2. Kreditne pogodbe v švicarskih frankih.....	17
2. Ničnost pravnih poslov	19
2.1. Splošno.....	19
2.2. Pravna ureditev ničnosti.....	20
2.2.1. Ovire za uveljavljanje ničnosti	20
2.2.2. Pravna podlaga za ugotovitev ničnosti	22
2.2.3. Uveljavljanje ničnosti.....	23
3. Zatrjevana ničnost kreditnih pogodb v tuji valuti.....	25
3.1. Zatrjevani razlogi po OZ.....	25
3.1.1. Sodna razveza zaradi spremenjenih okoliščin.....	25
3.2. Zatrjevani razlogi po potrošniški zakonodaji.....	27
3.2.1. Nedopustnost valutne klavzule oziroma prepoved sklepanja pogodb v tuji valuti	27
3.2.2. Neizpolnitev pojasnilne dolžnosti.....	27
3.3.3. Nepoštenost pogodbenega pogoja.....	32
4. Pravne posledice ničnosti kreditnih pogodb	35
4.1. Konverzija.....	35
4.2. Kondikcijski zahtevki.....	37

4.2.1. Splošno	37
4.2.2. Obresti	39
4.2.3. Hipoteka	40
4.2.4. Zastaranje.....	42
4.3. Odškodninski zahtevk	44
4.4. Presoja ničnosti v izvršilnem postopku.....	45
5. Sklep.....	47
6. Viri in literatura.....	50

Uvod

Zadnjih nekaj let v evropskem prostoru odmeva vprašanje veljavnosti kreditnih pogodb v švicarskih frankih (CHF) oziroma kreditov, vezanih na to valuto. Pred slovenskimi sodišči se vrstijo tožbe zoper komercialne banke, ki so predvsem v letih 2004 – 2008 poleg kreditov v domači valuti, t.j. v tolarjih oziroma pozneje v evrih, poceni ponujale tudi kredite v švicarskih frankih.¹ Zanje so se odločali potrošniki, ki jih je premamila nižja obrestna mera in dotedanja relativna stabilnost franka. Vprašanje je, ali so bili pogosto neustrezno finančno pismeni potrošniki s strani posameznih bank v zadostni meri seznanjeni z valutnim in obrestnim tveganjem, ki so ga prevzeli v zameno za trenutno ugodnejše pogoje kreditiranja. Po drugi strani je kreditna pogodba v tuji valuti povsem običajen pravni posel, pri katerem je vselej prisotno določeno tveganje, ki ga niti banka ne more vnaprej predvideti.

Potrošniki, ki so se odločili za kredit v CHF, so na začetku sicer res plačevali nižje zneske obrokov kot tisti, ki so se odločili za najem kredita v evrih, vendar so se njihove obveznosti zaradi vpliva svetovne gospodarske krize v evro območju, deprecije evra in določenih drugih nepredvidljivih okoliščin, močno povišale. Njihovo tveganje se je realiziralo v izrazito negativni smeri. Marsikateri potrošnik je mnenja, da bi bilo potrebno njegovo kreditno pogodbo razglasiti za nično, ker naj bi bil zaradi nezadostne informiranosti v sklenitveni fazi ogoljufan, ali jo razveljaviti, ker naj bi bil zaradi kasnejših spremenjenih okoliščin prekomerno oškodovan. Z omenjeno problematiko se je v zadnjem času prav tako večkrat podrobno ukvarjalo Sodišče EU.² V javnosti se pojavljajo tudi prizadevanja oziroma zahteve po sistemskem reševanju problematike posojil v CHF. Glede na dosedanjo sodno prakso Vrhovnega sodišča RS, ki bo podrobneje predstavljena v nadaljevanju naloge, imajo banke sicer veliko močnejše pogajalsko izhodišče in je sprejetje zakona, ki bi nalagal obvezno konverzijo, malo verjetno.

Na prvi pogled se zdi, da bi bila ugotovljena ničnost sklenitvenih aktov, na podlagi katerih so se potrošniki zavezali k izpolnjevanju prevzetih pogodbenih obveznosti, zanje zelo ugodna. Pravni temelj za nadaljnje odplačevanje kredita bi namreč z *ex tunc* učinkom odpadel in

---

¹ Po nekaterih informacijah naj bi bilo v letu 2018 pred slovenskimi sodišči odprtih še od 50 do 80 tovrstnih tožb. Vir: <https://siol.net/novice/slovenija/na-sodiscih-do-80-tozb-zaradi-posojil-v-frankih-kaj-bi-pomenilo-njihovo-iznicenje-458741> (12. 2. 2020).

² Glej npr. Sodba Sodišča EU z dne 30. aprila 2014 v zadevi C-26/13 *Kásler in Káslerné Rábai*; Sodba Sodišča EU z dne 20. septembra 2017 v zadevi C-186/16 *Andriciuc* in drugi; Sodba Sodišča EU z dne 20. septembra 2018 v zadevi C-51/17 *OTP Bank and OTP Factoring*; Sodba Sodišča EU z dne 26. marca 2019 v združenih zadevah C-70/17 in C-179/17 *Abanca Corporación Bancaria SA in Bankia SA*; Sodba Sodišča EU z dne 9. oktobra 2019 v zadevi C-260/18 *Dziubak*.

potrebno bi bilo vzpostaviti stanje, kakršno je obstajalo pred sklenitvijo pogodbe oziroma pred izpolnitvijo pogodbenih obveznosti. Slednje bi sicer res prenehale, nastale pa bi druge, nepogodbene pravne posledice, ki so praviloma v domeni prava neupravičene obogatitve. Gre za skupek kompleksnih pravil, tradicionalno zasnovanih za enostranska pravna razmerja.³ Ta pravila je relativno težko aplicirati na primere prenehanja vzajemnih pogodb, zato se na tem področju pojavijo številna odprta vprašanja, na katera teorija in praksa ne dajeta jasnih odgovorov in ki jih bom poskušala kar se da sistematično predstaviti v jedru svoje magistrske naloge. Problemi se pojavijo predvsem v povezavi z obrestmi, hipoteko in zastaranjem.

V nadaljevanju bodo v prvem delu najprej predstavljene kreditne pogodbe, njihova pravna ureditev in vsebina, v drugem delu pa institut ničnosti pravnih poslov na splošno. V tretjem delu bodo ob analizi sodne prakse na kratko predstavljeni argumenti, ki se v pojavljajo v povezavi z ničnostjo kreditnih pogodb v tuji valuti. V četrtem, osrednjem delu bodo predstavljene pravne posledice ničnosti kreditnih pogodb, predvsem že omenjenih pogodb v švicarskih frankih. V petem delu bodo podane sklepne ugotovitve.

---

³ K. Lutman, Neupravičena obogatitev v primerjalnem in slovenskem pravu, doktorska disertacija, Ljubljana 2018, str. 16.

1. Kreditne pogodbe

1.1. Pojem in pravna ureditev kreditnih pogodb

1.1.1. Splošna ureditev

Obligacijski zakonik (OZ)⁴ ne definira kreditne pogodbe. Zakonodajalec je v njem uredil zgolj posojilno pogodbo,⁵ kamor sicer po svojem bistvu spada tudi kreditna pogodba, toda gre za pojma, ki nista sinonima.⁶ Usmeritev na relevantno zakonodajo najdemo v prehodnih določbah OZ, natančneje v 1061. členu, v skladu s katerim se do izdaje ustreznih predpisov še naprej uporabljajo določena poglavja njegovega predhodnika, jugoslovanskega Zakona o obligacijskih razmerjih (ZOR)⁷. Razlog za takšno odločitev⁸ naj bi bil v predvidevanju snovalcev OZ, da bo kreditno pogodbo podrobneje urejala bančna regulativa oziroma današnji Zakon o bančništvu (ZBan-2)⁹.

Iz definicije kreditne pogodbe¹⁰ jasno izhaja, da lahko kreditno pogodbo kot posojilodajalec sklene le banka. Posledično spada med t.i. bančne posle, kamor jo sistematično uvršča tudi ZOR. Prav tako lahko razberemo, da je kreditna pogodba vedno odplačna, predmet kredita pa so vedno denarna sredstva. Posojiljemalec oziroma uporabnik kredita, ki je lahko tako fizična kot pravna oseba, je dolžan plačevati banki dogovorjene obresti. Te imajo pravno naravo stranske obveznosti in funkcijo nadomestila za uporabo tujega denarja.¹¹ Pri dogovoru stranki omejujejo prisilni predpisi ter splošna pravila obligacijskega prava, npr. prepoved čezmernega prikrajšanja in prepoved oduševanja. Če se o višini obresti stranki ne dogovorita, znaša obrestna mera 6 % letno.¹²

Vsebinsko se bančna kreditna pogodba ne razlikuje bistveno od splošne posojilne pogodbe. Razlika je v obličnosti, ZOR namreč v nadaljevanju določa, da mora biti kreditna pogodba sklenjena v pisni obliki.¹³ Določati mora znesek ter pogoje, pod katerimi naj bo kredit dan,

---

⁴ Uradni list RS, št. 97/07 – UPB, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.

⁵ Prvi odstavek 569. člena OZ.

⁶ VSL sklep III Cp 971/2015 z dne 8. julija 2015.

⁷ Uradni list SFRJ, št. 29/78, 39/85, 45/89 – odl. US, 57/89, Uradni list RS, št. 88/99 – ZRTVS-B, 83/01 – OZ, 30/02 – ZPlaP in 87/02 – SPZ.

⁸ M. Zgaga, Omejitve pravice do odpovedi kreditne pogodbe, v: Podjetje in delo, št. 2, 2018, str. 226.

⁹ Uradni list RS, št. 25/15, 44/16 – ZRPPB, 77/16 – ZCKR, 41/17, 77/18 – ZTFI-1, 22/19 – ZIUUDSOL in 44/19 – odl. US.

¹⁰ 1065. člen ZOR.

¹¹ R. Rozman, Negativna obrestna mera v kreditnih pogodbah, v: Pravna praksa, št. 6, 2015, str. 6.

¹² 382. člen OZ.

¹³ 1066. člen ZOR, glej tudi VSRS sklep II Ips 903/2008 z dne 23. februarja 2012 in VSL sklep III Cp 971/2015.

uporabljen in vrnjen.¹⁴ V nadaljevanju sledijo še določbe o odpovedi kredita s strani banke oziroma odstopa od kredita ali predčasnega poplačila s strani uporabnika.¹⁵

Glede vseh preostalih vprašanj, ki jih ZOR ne ureja, se uporabljajo določbe OZ o posojilnih pogodbah¹⁶ in splošna pravila obligacijskega prava ter morebitni drugi zakoni, ki urejajo specifične kreditne pogodbe – s tem ciljam predvsem na vsakokratni veljavni Zakon o potrošniških kreditih (ZPotK-2),¹⁷ ki je bil pod vplivom evropske zakonodaje prvič sprejet leta 2000 in o katerem bo več govora v nadaljevanju. Seveda na tem mestu ni odveč poudariti, da podlago za analizo veljavnosti posamezne kreditne pogodbe predstavljajo le tista pravila, ki so veljala ob njeni sklenitvi, v civilnem pravu namreč velja stroga prepoved retroaktivnosti oziroma povratne veljave pravnih aktov.¹⁸

1.1.2. Potrošniške kreditne pogodbe

Brez dvoma je ena izmed najpomembnejših značilnosti obligacijskega prava visoka stopnja avtonomije strank, ki omogoča udeležencem, da sami sprejemajo odločitve o tem, ali in s kom bodo sklepali določena obligacijska razmerja ter na kakšen način bo urejena vsebina teh razmerij.¹⁹ Država naj bi se na tem mestu vpletala v najmanjši možni meri zgolj z vključitvijo nekaterih osnovnih mehanizmov kot so prepoved oderuštva, možnost izpodbijanja pogodb zaradi napak volje in spremembe okoliščin ter nenazadnje instituta ničnosti v civilno zakonodajo. Takšna ureditev v tipičnih primerih načeloma ustrezno deluje, do mahinacij pa prihaja predvsem v razmerjih, kjer je zgolj ena izmed strank profesionalna oseba, ki deluje v okviru svojega poklica oziroma dejavnosti, druga stranka pa je končni uporabnik – potrošnik (t.i. razmerja *B2C* oziroma *business-to-consumer*).²⁰ Slednji pogosto nima ustreznega znanja, informacij in izkušenj, pa tudi ne pogajalske moči, da bi lahko pariral finančnemu strokovnjaku, kot je banka.

Čeprav imajo poseben status kreditnih institucij,²¹ so tudi banke po svojem bistvu namreč zgolj gospodarske družbe, katerih cilj je ustvariti čim več dobička, predvsem pa je pomembno, da so tudi banke profesionalne pravne osebe. To pomeni, da nastopajo v pravnem prometu v zvezi

---

¹⁴ Drugi odstavek 1066. člena ZOR.

¹⁵ 1067. in 1068. člen ZOR.

¹⁶ M. Juhart, Kreditna pogodba, v: Pravna praksa, 1997, št. 13, str. 28.

¹⁷ Uradni list RS, št. 77/16.

¹⁸ 155. člen Ustave RS (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a.) 6. člen Pogodbe o Evropski uniji (Uradni list EU 2016/C 202/01).

¹⁹ 3. člen OZ.

²⁰ D. Možina, Kreditne pogodbe v švicarskih frankih, GV Založba, Ljubljana 2018, str. 17.

²¹ 2. odstavek 4. člena ZBan-2.

z opravljanjem svoje dejavnosti ter ponujajo določene izpolnitve, za katere je potrebno posebno strokovno znanje oziroma usposobljenost.²²

Za vzpostavitev ustreznega ravnovesja pri sklepanju pogodb med bankami in potrošniki, je potrebno šibkejšo stranko zaščititi tudi na sistemski ravni. Poslovanje bank v odnosih s potrošniki zato regulirajo vse bolj natančna pravila, ki urejajo način sklepanja kreditnih pogodb in druge obveznosti bank kot kreditodajalcev nasproti potrošniku s poudarkom na predpogodbenem informiranju, možnosti naknadnega sodnega nadzora pogodb v določenih primerih ter omejevanju pogodbene avtonomije s kogentnimi določbami.²³ Gre za posebno vejo prava, ki ga imenujemo pravo varstva potrošnikov in ki se v odnosu do splošnih obligacijskih pravil uporablja kot *lex specialis*. Glavno vlogo oziroma pristojnost za sprejemanje zakonodaje na tem področju ima Evropska unija (EU), saj bi neenotnost tovrstne ureditve pomenila omejevanje konkurence ter ovirala prosti pretok finančnih storitev, ki je eden izmed temeljnih ciljev oblikovanja notranjega trga.²⁴

Za potrebe uskladitve z zakonodajo EU, natančneje z Direktivo 87/102/EGS²⁵, je Slovenija leta 2000 sprejela Zakon o potrošniških kreditih (ZPotK)²⁶. Ta je bil dvakrat noveliran²⁷ ter je že precej podrobno določal vsebino kreditne pogodbe.

V letu 2010 je prvo direktivo nadomestila Direktiva 2008/48/ES²⁸, ki ji je ustrezno sledila novela ZPotK-1²⁹. Ta je še nekoliko podrobneje določila obvezno vsebino kreditne pogodbe, pri kreditih v tuji valuti je npr. uvedla obveznost opozorila, da se ob spremembi tečaja lahko spremenijo tudi predvideni zneski posameznih plačil.³⁰ Takrat sicer banke praviloma kreditov v frankih niso več aktivno ponujale.³¹ Najpomembnejše institute je prinesla novela ZPotK-2 leta 2016, ki je v slovenski pravni red prenesla Direktivo 2014/17/EU o potrošniških kreditnih

---

²² N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, *Obligacijsko pravo: splošni del*, GV založba, Ljubljana 2009, str. 67.

²³ D. Možina, *Kreditne pogodbe v švicarskih frankih*, str. 17.

²⁴ Prva obravnava predloga zakona ZPotK-1, Vlada RS, EVA 2015-2130-0049, dostopno na <https://www.racunovodstvo.net/zakonodaja/priloga/3806/predlog-predpisa-drzavni-zbor-rs-30-6-2016%20> (12. 2. 2020).

²⁵ Direktiva Sveta z dne 22. decembra 1986 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti. Ta je sicer izključevala uporabo za hipotekarne kreditne pogodbe in za pogodbe, katerih namen je financiranje pridobitve lastninske pravice na nepremičninah.

²⁶ Uradni list RS, št. 77/04 in 111/07.

²⁷ Leta 2004 z novelo A in leta 2007 z novelo B.

²⁸ Direktiva 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS.

²⁹ Uradni list RS, št. 59/10, 77/11, 30/13 in 81/15.

³⁰ 10. člen ZPotK-1.

³¹ <https://www.bsi.si/mediji/166/sporocilo-za-javnost-skupna-izjava-mf-mgrt-bs-in-zbs-chf-svicarski-franki> (12. 2. 2020).

pogodbah za stanovanjske nepremičnine.³² Urejal jih je sicer že predhodni zakon, vendar jih je omenjena direktiva uredila na novo in razširila obseg področja uporabe.³³

ZPotK-2, ki predstavlja trenutno veljavno ureditev, ureja kreditne pogodbe, pri katerih kot kreditojemalec nastopa potrošnik.³⁴ Slednjega definira kot fizično osebo, ki deluje za namene izven svoje poklicne ali pridobitne dejavnosti.³⁵ Ta ureditev se torej uporablja zgolj za razmerja *B2C*, ne pa tudi za pogodbe, sklenjene med dvema fizičnima osebama ali dvema gospodarskima družbama. V takšnih primerih namreč vsaj načeloma velja, da sta stranki enakovredni in ni potrebno, da država posega v njune odnose. ZPotK-2 sicer posebej definira potrošniško kreditno pogodbo³⁶ in kreditno pogodbo za nepremičnino.³⁷

V primerjavi z OZ, ZPotK-2, tako kot vse njegove starejše različice, bistveno natančneje opredeljuje tudi samo vsebino potrošniške kreditne pogodbe. Obvezne sestavine so predpisane v 12. členu ZPotK-2. V zvezi s kreditno pogodbo za nepremičnino zakon še naprej določa nekatere dodatne zahteve glede obličnosti in obveznosti informiranja. Takšna pogodba mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa. Lastnik nepremičnine, na kateri se ustanavlja zastavna pravica, mora biti pri sklenitvi notarskega zapisa osebno navzoč, zastopanje je torej izključeno. Notar mora potrošnika, ki je lastnik nepremičnine, poučiti o pravnih posledicah kreditne pogodbe za nepremičnino in njenega zavarovanja ter pravnih posledicah neplačila. Prejem pouka mora lastnik nepremičnine potrditi s podpisom na notarskem zapisu.³⁸

Omenjena zakonodaja predstavlja nekoliko zapoznel odziv na gospodarsko krizo v EU, njen glavni cilj pa je predvsem odpravljanje ovir za čezmejno kreditiranje potrošnikov ob hkratnem zagotavljanju visoke ravni varstva potrošnikov v posameznih državah članicah.³⁹ Na tem mestu velja omeniti tudi Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot)⁴⁰, ki v slovenski pravni red prenaša Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah in ki predstavlja splošen oziroma krovni zakon na področju varstva potrošnikovih

---

³² Direktiva 2014/17/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. februarja 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine in spremembi direktiv 2008/48/ES in 2013/36/EU ter Uredbe (EU) št. 1093/2010.

³³ Predlog Zakona o potrošniških kreditih – predlog za obravnavo [http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/73e68658198ce370c1257fd900233645/\\$FILE/Predlog_ZPotK.pdf](http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/73e68658198ce370c1257fd900233645/$FILE/Predlog_ZPotK.pdf) (12. 2. 2020).

³⁴ 1. člen ZPotK-2.

³⁵ 2. točka 2. člena ZPotK-2.

³⁶ 3. točka 1. odstavka 2. člena ZPotK-2.

³⁷ 8. točka 1. odstavka 2. člena ZPotK-2.

³⁸ 1. odstavek 51. člena ZPotK-2.

³⁹ Predlog ZPotK, obrazložitev k prvemu členu.

⁴⁰ Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 126/07, 86/09, 78/11, 38/14, 19/15, 55/17 – ZKoliT in 31/18.

pravic pri ponujanju, prodajanju in drugih oblikah trženja blaga in storitev s strani podjetij in določa dolžnosti državnih organov in drugih subjektov, da te pravice zagotavljajo.⁴¹ V razmerju do ZVPot je ZPotK-2 sicer specialnejši, saj njegove določbe veljajo izključno na področju kreditiranja, zato bi v primeru potencialnega konflikta med njunimi določbami po načelu *lex specialis derogat legi generali* morali dati prednost ZPotK-2.

1.2. Lastnosti kreditnih pogodb

Podlaga za kredit, ki je pravzaprav standardiziran finančni produkt,⁴² je sklenjena pisna pogodba med banko in kreditojemalcem. Gre za dvostranski zavezovalni pravni posel, ki mora izpolnjevati vse formalne predpostavke. Njegova vsebina je v zakonu dokaj jasno predpisana, imajo pa kreditne pogodbe še nekatere lastnosti, ki izhajajo iz njihove specifične narave.

1.2.1. Kreditno tveganje

Načeloma vsak pravni posel pomeni neko tveganje. Temeljno in največje poslovno tveganje, ki ga prevzame kreditodajalec pri sklenitvi kreditne pogodbe, je možnost nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti vračila kredita s strani dolžnika.⁴³ Da bi se temu izognil oziroma minimiziral tveganje, kreditodajalec poskuša pred samo sklenitvijo čim bolj natančno s pomočjo različnih informacij o njegovih prihodkih in izdatkih ter drugih finančnih in ekonomskih okoliščinah oceniti, ali bo potencialni dolžnik sposoben izpolniti svoje obveznosti v dogovorjenih rokih, t.j. oceniti njegovo kreditno sposobnost. Kljub takšnim ukrepom pa se lahko ravnanje kreditojemalca v času po odobritvi kredita, še posebej, če gre za dolgoročen kredit, zaradi določenih nepredvidljivih okoliščin spreminja, kar lahko vpliva na njegovo sposobnost vračanja dolga. Banke tako pogosto ostanejo praznih rok. V primeru bistvenega poslabšanja plačilne sposobnosti dolžnika lahko sicer banka kredit odpove oziroma odstopi od pogodbe.⁴⁴

1.2.2. Obrestno tveganje

Banka ni edina, ki ob sklenitvi kreditne pogodbe prevzame določeno tveganje. V skladu z zakonom je za najem kredita vedno potrebno plačati določene obresti, ki predstavljajo nadomestilo za uporabo tujega denarja, imenujemo pa jih tudi civilni plodovi. Gre za bistveno sestavino kreditne pogodbe. Obresti so načeloma med strankama dogovorjene in praviloma

---

⁴¹ 1. člen ZVPot.

⁴² <http://www.financnislovar.com/definicije/kredit.html> (12. 2. 2020).

⁴³ <http://www.financnislovar.com/definicije/kreditno-tveganje.html> (12. 2. 2020).

⁴⁴ M. Zgaga, nav. delo.

vključujejo variabilno, spremenljivo obrestno mero, vezano na referenčno obrestno mero LIBOR⁴⁵ ali EURIBOR⁴⁶, ki se spreminja po koncu določenega obdobja, ter določen fiksni pribitek. Kreditojemalec pri takšnem dogovoru sprejme praktično neomejeno tveganje zvišanja bodočih obrokov. V praksi je stanje ravno obratno, saj sta trenutno obe referenčni obrestni meri negativni, tveganje se je tako prevesilo na stran kreditodajalca – v primeru, da bi referenčna obrestna mera v negativno smer znašala več kot dogovorjen pribitek in bi bila posledično njuna vsota negativna, bi teoretično lahko celo prišli do situacije, ko bi morala banka plačevati nadomestilo za posojene zneske. Banke so v strahu pred takšnim razpletom pričele v kreditne pogodbe vključevati t.i. *floor* klavzulo, ki negativno vrednost enači z ničlo,⁴⁷ nekatere celo retroaktivno,⁴⁸ nekatere pa jo obračunavajo samo do višine pribitka. Tveganje torej dejansko nosi zgolj kreditojemalec. Stališča o primernosti takšne prakse so različna.⁴⁹ Ob dogovorjeni fiksni obrestni meri element tveganja seveda odpade, je pa takšna obrestna mera pogosto vsaj na videz manj ugodna za kreditojemalca, saj je višja od spremenljive.

Na tem mestu velja omeniti določbe ZPotK-2 glede efektivne obrestne mere (EOM), ki pomeni dejansko ceno kredita in potrošniku omogoča enostavnejšo primerjavo med različnimi ponujenimi krediti. Gre za v odstotku izraženo stopnjo, ki izraža razmerje med skupnimi stroški kredita za potrošnika, in skupnim zneskom kredita in je na letni osnovi enaka sedanji vrednosti vseh prihodnjih ali obstoječih obveznosti, o katerih sta se dogovorila kreditodajalec in potrošnik.⁵⁰ Zakon predpisuje predpostavke za njen izračun, način izračuna in (relativno) najvišjo dopustno EOM, sicer zgolj za kredite, ki jih odobrijo dajalci kreditov, ki niso banke ali hranilnice po ZBan-2.⁵¹ Kadar je dajalec kredita banka, je potrebno upoštevati domnevo oderuških obresti iz 377. člena OZ.

1.3. Kreditne pogodbe v tuji valuti

Vse do sedaj navedeno velja tudi za kreditne pogodbe v tuji valuti, kljub temu pa imajo takšni krediti določene specifične značilnosti. Pojem kredita v tuji valuti označuje dve vrsti kreditov.

---

⁴⁵ London Interbank Offered Rate – povprečne obrestne mere, po katerih so si določene vodilne svetovne banke med seboj pripravljene kratkoročno posojati denarna sredstva.

⁴⁶ Euro Interbank Offered Rate - povprečne obrestne mere, po katerih so banke v EUR območju pripravljene drugim bankam v določenem obdobju posojati denarna sredstva.

⁴⁷ <https://www.zps.si/index.php/osebne-finance-sp-1406526635/kredit/9481-ko-manj-kot-nic-postane-nic-2-2019> (12. 2. 2020).

⁴⁸ Po poročanju ZPS trenutno poteka sodni postopek proti eni izmed bank, ki negativne referenčne obrestne mere ne upošteva.

⁴⁹ R. Rozman, Negativna obrestna mera v kreditnih pogodbah. Nasprotno stališče je zavzel I. Vuksanovič, Banke morajo pri kreditiranju trpeti učinke negativnih referenčnih obrestnih mer, v: Pravna praksa, št. 33, 2016.

⁵⁰ 20. točka 2. člena ZPotK-2.

⁵¹ 24., 25. in 26. člen ZPotK-2.

Prva vrsta so krediti v domači valuti, ki so vezani na tujo valuto, to so pogodbe z valutno klavzulo, katerih predmet so t.i. nepristne valutne terjatve. Gre za obliko kredita, kjer se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na gibanje tečaja tuje valute,⁵² največkrat gre za franke ali ameriške dolarje. Valutna klavzula je namenjena ohranjanju vrednosti denarja v razmerju do drugih valut.⁵³ Posojeni znesek je izplačan v protivrednosti domače valute po tečaju na dan črpanja kredita. Kreditojemalec odplačuje kredit v obliki anuitet, pri čemer je višina anuitet določena v tuji valuti, kreditojemalec pa jih plačuje v protivrednosti domače valute po tečaju na dan plačila, torej v evrih. Druga vrsta so pristni devizni krediti. Višina kredita je določena in izplačana v tuji valuti. Kreditojemalec odplačuje kredit v obliki anuitet, ki so izražene v tuji valuti, pri čemer mu banka lahko sporoči tudi višino anuitete, preračunano v domačo valuto po tečaju na dan plačila.

V obeh primerih je lahko višina anuitet bodisi fiksna, bodisi odvisna od višine variabilne referenčne obrestne mere in fiksnega obrestnega pribitka ter od veljavnega menjalnega tečaja. Pri kreditih, vezanih na švicarski frank, je npr. kreditojemalec pri plačevanju anuitet v protivrednosti domače valute vezan na neodvisni tečaj Evropske centralne banke (ECB) za CHF, objavljen v dnevni tečajnici Banke Slovenije.⁵⁴ Pri čistih deviznih kreditih je kreditojemalec dolžan plačevati anuitete v tuji valuti, kar načeloma pomeni, da lahko tujo valuto kupi po poljubnem tečaju, ki si ga sam izbere. To pomeni, da se z nihanjem valute njegova pogodbeno obveznost ne spreminja, spreminja se le njegovo breme izpolnitve, ki je posledica dejstva, da dohodke prejema v evrih.⁵⁵

1.3.1. Valutno tveganje

Valutno tveganje je tretja oblika tveganja, značilna za kreditne pogodbe v tuji valuti. Pomeni nevarnost pred finančno izgubo zaradi znižanja vrednosti ene valute v primerjavi z drugo, po drugi strani pa tudi možnost dobička ob morebitnem povečanju takšne vrednosti. Ne glede na to, ali gre za pogodbo z valutno klavzulo ali za pristni devizni kredit, je torej kredit v tuji valuti še dodatno tvegan tako za banko kot za potrošnika. Gre za aleatorni pravni posel, v osrčju katerega najdemo špekulativni element.⁵⁶ Čeprav ima ta besedna zveza za marsikoga negativno konotacijo, pomeni zgolj, da obe stranki vnaprej prevzameta tveganje glede bodočega razvoja dogodkov, pri tem pa seveda vsaka izmed njiju upa, da se bo tveganje

---

⁵² 372. člen OZ.

⁵³ D. Možina, Kreditne pogodbe v švicarskih frankih, str. 28.

⁵⁴ <https://www.bsi.si/statistika/devizni-tecaji-in-plemenite-kovine/dnevna-tecajnica-referencni-tecaji-ecb> (12. 2. 2020).

⁵⁵ VSL sodba in sklep II Cp 1977/2017 z dne 1. marca 2018, tč. 15.

⁵⁶ D. Možina, Kreditne pogodbe v švicarskih frankih, str. 22.

prevesilo v njeno dobro. V sami naravi tveganja je nepoznavanje prihodnosti in neobvladovanje dejavnikov, ki vplivajo na realizacijo tveganja.⁵⁷

1.3.2. Kreditne pogodbe v švicarskih frankih

Švicarski franki niso edina tuja valuta, v kateri je mogoče vzeti kredit, so pa trenutno ti krediti najbolj razvpiti zaradi nepredvidene spremembe menjalnega tečaja EUR – CHF, ki je med leti 2008 – 2019 povzročil približno 30 % povečanje vrednosti franka v primerjavi z evrom.⁵⁸ V primeru, da bi se tečaj obrnil v obratno smer, danes najverjetneje ne bi bili priča tako burnim javnim razpravam o primernosti kreditov v tuji valuti. Kot že omenjeno, so banke največ kreditov v švicarskih frankih odobrile med leti 2004 in 2008. Po podatkih Združenja bank Slovenije je bilo takšnih kreditov okrog 16.000.⁵⁹

Kredit v frankih so se sprva pojavili kot specializiran produkt na obmejnih področjih s Švico, namenjen potrošnikom z dohodki v švicarskih frankih, vendar se je njihova ponudba kmalu razširila tudi na druge evropske države.⁶⁰ Prednosti za kreditojemalce so bile zagotovo nizka obrestna mera, nizek začetni obrok in višji znesek kredita ter dotedanja relativna stabilnost franka, vendar se je zaradi spremenjenih okoliščin njihovo tveganje realiziralo v izrazito negativni smeri. Spremembam na trgu so najbolj botrovali propad ameriške investicijske banke Lehman Brothers leta 2008 in dolžniška kriza v Grčiji, Italiji in Španiji leta 2011. Zaradi zmanjšane zaupanja v evrsko valuto, je prišlo do bega kapitala, ki označuje migracijo kapitala v tradicionalno varne naložbe, kamor spada tudi švicarski frank, ki je v negotovih časih veljal za »valuto varnega pristana«.⁶¹ Povpraševanje po CHF se je močno povečalo, kar je pomenilo apreciacijo oziroma dvig cene švicarskega franka v primerjavi z evrom. Od konca leta 2007 do sredine leta 2011 je tečaj med evrom in švicarskim frankom padel za kar 40 %.⁶²

Da bi preprečila nadaljnji padec tečaja, je Švicarska centralna banka septembra 2011 fiksirala tečaj švicarskega franka v razmerju do evra, in sicer na okoli 1,2 švicarskega franka za evro. Glavni razlog za takšen ukrep je bil negativen vpliv zvišanja vrednosti švicarskega franka na švicarske izvoznike. S tiskanjem domače valute je Švicarska centralna banka vzdrževala fiksen tečaj nadaljnja tri leta, s tem pa je pridobila ogromno količino deviznih rezerv. Zaradi

---

⁵⁷ VSRS sodba in sklep II Ips 195/2018 z dne 25. oktobra 2018, tč. 55.

⁵⁸ <https://www.macrotrends.net/2552/euro-swiss-franc-exchange-rate-historical-chart> (12. 2. 2020).

⁵⁹ <https://www.zbs-giz.si/news.asp?StructureId=1400&ContentId=10945> (12. 2. 2020).

⁶⁰ <https://www.zps.si/index.php/mediji/8528-nic-novega-pri-kreditih-v-svicarskih-frankih> (12. 2. 2020).

⁶¹ M. Juvančič, Pojasnilna dolžnost bank pri sklepanju posojil, nominiranih v tuji valuti, magistrska naloga, Celje 2019, str. 9.

⁶² https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-chf.en.html (12. 2. 2020).

negativnih posledic, ki bi jih lahko prineslo nadaljevanje takšne politike, je 15. januarja 2015 opustila vzdrževanje fiksnega tečaja in ga prepustila trgu.⁶³ Šlo je za nepredvidljivo odločitev, ki je presenetila tako finančne analitike, gospodarstvenike, politike in celo švicarsko vlado, saj gre za popolnoma neodvisno institucijo. Spremembe seveda niso pričakovali niti kreditorejmalci, katerih obveznosti so se v trenutku močno povišale, posledično pa nekateri izmed njih niso bili več sposobni odplačevati najetih kreditov. Konec leta 2018 naj bi sicer delež stanovanjskih kreditov v CHF predstavljal le še okrog 6 % vseh stanovanjskih kreditov, delež neplačnikov pa naj ne bi bistveno odstopal od deleža neplačnikov evrskih kreditov.⁶⁴

---

⁶³ <https://www.delo.si/svet/ekonomija/poskocila-vrednost-svicarskega-franka-kaj-menijo-analitiki.html> (12. 2. 2020).

⁶⁴ <https://www.zbs-giz.si/news.asp?StructureId=1400&ContentId=11015> (12. 1. 2020).

2. Ničnost pravnih poslov

2.1. Splošno

Stranke načeloma sklepajo pravne posle z namenom, da jih v skladu z medsebojnim dogovorom tudi realizirajo. V civilnem pravu veljajo določena splošna načela kot so načelo pravne varnosti, *pacta sunt servanda*, načelo konvalidacije, načelo afirmacije pogodbe itd., vse to z namenom, da se v čim večji meri uresniči izražena volja strank, ki je bistven pogoj za veljavno sklenitev pogodbe.⁶⁵ Ničnost je posledično skrajna, najstrožja sankcija, t.i. *ultima ratio*.⁶⁶ Če je le mogoče, je potrebno pogodbo obdržati v veljavi. Ali je neka pogodba nična ali ne, je odvisno od vsakega posameznega primera oziroma od podrobne analize dejanskega in pravnega stanja,⁶⁷ kar je med drugim tudi močan argument proti predlaganemu sistemskemu reševanju problematike pogodb, sklenjenih v švicarskih frankih.

Četudi je pri sklenitvi pravnega posla v konkretnem primeru morda prišlo do določene pravno upoštevne napake, ni nujno, da bo ta že sama po sebi pomenila razlog za ugotovitev ničnosti pravnega posla, saj je potrebno preučiti njen obseg in vpliv na pravni posel ter izluščiti pravno upoštevne interese, v katere je bilo poseženo.⁶⁸ Šele nato je mogoče izbrati vrsto in težo sankcije.⁶⁹ Kadar so prizadeti zgolj interesi posamezne stranke pravnega razmerja, gre načeloma za izpodbojen pravni posel, kadar pa je poseženo v splošni oziroma javni interes, je predpisana sankcija ničnosti.⁷⁰

Ničnost je torej strožja izmed dveh oblik neveljavnosti. Izpodbojnost kot milejša oblika sanira manjše napake in varuje posamične interese strank, zakon pa za njeno uveljavljanje predpisuje določene prekluzivne roke.⁷¹ Pravica do ugotavljanja ničnosti pogodbe pa po drugi strani nikoli ne ugasne. Zaradi načelne časovne neomejenosti, se uveljavljanje ničnosti lahko upnikom ali drugim osebam, ki so zamudile roke za uveljavljanje morebitnih drugih zahtevkov, npr. roke za uveljavljanje izpodbojnosti določenega pravnega posla ali tožbe na izpodbijanje dolžnikovih pravnih dejanj, zdi mikavno, vendar sodna praksa jasno poudarja, da namen uveljavljanja ničnostnih zahtevkov ni zaobid časovnih omejitev preostalih pravnih

---

⁶⁵ N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, *Obligacijsko pravo: splošni del*, str. 89.

⁶⁶ A. Polajnar Pavčnik, *Izpodbojnost pravnih poslov*, v: *Pravni letopis*, 2011, str. 47; N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, *Obligacijsko pravo: splošni del*, str. 362. Glej tudi VSRS sodba II Ips 570/94 z dne 14. marca 1996.

⁶⁷ Prav tam.

⁶⁸ A. Polajnar Pavčnik, *Izpodbojnost pravnih poslov*, str. 47.

⁶⁹ Prav tam.

⁷⁰ Prav tam.

⁷¹ 99. člen, 44. člen, 118. člen, 512. člen OZ.

sredstev in da varstvo pravnega prometa zahteva njihovo restriktivno obravnavo.⁷² Med pravnimi posledicami ugotovljene ničnosti in izpodbojnosti sicer ni nobenih pravih razlik.⁷³

2.2. Pravna ureditev ničnosti

Ničnost je skrajna sankcija, ki je lahko posledica le najtežjih kršitev predpostavk, potrebnih za nastanek pravnega posla, oziroma kršitev, ki predstavljajo poseg v temeljne, s strani pravnega reda varovane vrednote.⁷⁴ Pri tem velja poudariti, da gre pri ugotovitvi ničnosti za saniranje tistih napak, ki so obstajale v času sklepanja pravnega posla, ne pa kršitev pogodbenih obveznosti v izpolnitveni fazi.⁷⁵ Sankcijo ničnosti se v skladu z načelom afirmacije pogodb izreče, če namen kršenega pravila ne odkazuje na neko drugo sankcijo ali če zakon v posameznem primeru ne predpisuje kaj drugega.⁷⁶ Ničnost torej ni določena absolutno, pač pa je odločitev prepuščena sodišču, ki mora v vsakem primeru preučiti, ali bo z izrekom ničnosti dosežen namen zakonodajalca.⁷⁷ Če je le mogoče, je treba odpraviti protipravne učinke nične pogodbe na kakšen drug način.⁷⁸

2.2.1. Ovire za uveljavljanje ničnosti

Delna ničnost

Kadar se ničnostni razlog ne nanaša na celotno pogodbo, pač pa zgolj na neko njeno konkretno določilo oziroma njen posamezen del, je v skladu z načelom afirmacije pogodbe zakonodajalec v OZ na nekaterih mestih predpisal sankcijo delne ničnosti. Pri tem je treba poudariti, da gre pravzaprav pri vsaki ničnosti za delno ničnost, saj nikoli ne bo nično prav vsako določilo neke konkretne pogodbe, vprašanje pa je, ali je napaka tako huda, da jo prenesemo na celotno pogodbo in posledično pogodbi kot celoti odrečemo pravne učinke, ali je mogoče pogodbo kljub neveljavnosti konkretnega določila obdržati v veljavi tako, da se namesto spornega določila neposredno uporabijo zakonske določbe⁷⁹ oziroma se lahko takšna določba v celoti odpravi.⁸⁰

---

⁷² VSL sodba II Cp 4126/2010 z dne 30. marca 2011.

⁷³ S. Cigoj, Teorija obligacij: splošni del obligacijskega prava, Uradni list RS, Ljubljana 2003, str.129.

⁷⁴ VSL sklep I Cpg 1110/2015 z dne 11. novembra 2015.

⁷⁵ M. Juhart, Ničnost pravnega posla zaradi nasprotovanja prisilnim predpisom, v: Pravni letopis 2011, str. 9; N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, Obligacijsko pravo: splošni del, str. 362.

⁷⁶ 86. člen OZ.

⁷⁷ N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, Obligacijsko pravo: splošni del, str. 507-508.

⁷⁸ L. Varanelli, Pogodbeno pravo. 3, Patologija pogodbe: prvi del, GV Založba, Ljubljana 2017, str. 159.

⁷⁹ Drugi odstavek 17. člena OZ.

⁸⁰ L. Varanelli, nav. delo str. 168.

Temelj za ugotavljanje delne ničnosti predstavlja 88. člen OZ. Ta določa, da »zaradi ničnosti kakšnega pogodbenega določila ni nična tudi sama pogodba, če lahko obstane brez ničnega določila in če to določilo ni bilo ne pogodbeni pogoj ne odločilen nagib, zaradi katerega je bila pogodba sklenjena«. Ne sme torej iti za nek element, ki okarakterizira posamezen pogodbeni tip,⁸¹ pa tudi ne za element, na katerega sami pogodbeni stranki bistveno navezujeta obstoj pogodbe.⁸² Če so ti pogoji izpolnjeni, bo nično samo pogodbeno pravilo, katerega vsebina je v nasprotju s prisilnimi predpisi, ne pa celotna pogodba. Kadar tožnik zahteva ugotovitev ničnosti celotne pogodbe, sodišče pa ugotovi zgolj ničnost posameznega pogodbenega določila, s takšno ugotovitvijo ostane znotraj okvira tožbenega zahtevka, saj tožniku dejansko prisodi manj od zahtevanega in ne nekaj drugega.⁸³

Konvalidacija

Nična pogodba načeloma ne more postati veljavna, čeprav vzrok ničnosti pozneje preneha.⁸⁴ Zakon določa nekatere izjeme, pri katerih pogodba konvalidira in ničnosti kljub splošnemu pravilu ni mogoče uveljavljati. V 58. členu OZ najdemo pravilo o konvalidaciji izpolnjene pogodbe, ki ni bila sklenjena v ustrezni obliki. Nadalje v skladu drugim odstavkom 95. člena uveljavljanje ničnosti ni mogoče, če je prepoved manjšega pomena in je bila pogodba izpolnjena.

Prepoved se nanaša zgolj na eno stranko

V skladu z drugim odstavkom 86. člena OZ, pogodba, ki bi bila sicer nična, ostane v veljavi, če je njena sklenitev prepovedana zgolj eni stranki, razen če zakon določa drugače. Stranko, ki je prekršila zakonsko prepoved, zadenejo druge ustrezne sankcije, med njimi lahko tudi odškodninska odgovornost.⁸⁵ Navedena določba temelji na domnevi, da enostranske prepovedi praviloma niso usmerjene na samo vsebino oziroma posledice pravnega posla in njihove kršitve ne predstavljajo ravnanj, ki bi nasprotovala splošnim interesom.⁸⁶

---

⁸¹ Prav tam, str. 176.

⁸² M. Juhart, Ničnost pravnega posla zaradi nasprotovanja prisilnim predpisom, str. 13.

⁸³ VSL sklep I Cp 1508/2018 z dne 12. junija 2019.

⁸⁴ 90. člen OZ.

⁸⁵ L. Varanelli, nav. delo, str. 68.

⁸⁶ M. Juhart, N. Plavšak (red.) Obligacijski zakonik (OZ) s komentarjem (splošni del), 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 508.

Prepoved manjšega pomena

Če je prepoved manjšega pomena in je bila pogodba izpolnjena, se ničnosti ne more uveljavljati.⁸⁷ Pri presoji, ali je bila prekršena prepoved manjšega pomena, je treba izhajati iz okoliščin konkretnega primera. V praksi do takšnih primerov prihaja predvsem v povezavi s kršitvijo določb Zakona o kmetijskih zemljiščih⁸⁸.

2.2.2. Pravna podlaga za ugotovitev ničnosti

Načelno pravno podlago za ugotovitev ničnosti pogodbe predstavlja generalna klavzula iz 86. člena OZ, ki določa, da je nična pogodba, ki nasprotuje ustavi, prisilnim predpisom in moralnim načelom, torej nekim širšim družbenim interesom. Gre za izjemo od splošnega načela avtonomnosti strank pri urejanju vsebine obligacijskih razmerij. Gre za obliko ničnosti, ki ni izrecno določena v zakonu in izvira iz kogentne narave kršene norme, oziroma se uporablja samo za presojo tistega vidika ničnosti, za katerega ni določeno nobeno posebno pravilo.⁸⁹ S to določbo je zakonodajalec zapolnil morebitne pravne praznine, do katerih bi lahko prišlo, če bi sprejeli model taksativnega naštevanja ničnostnih razlogov.⁹⁰ V večini primerov sankcijo ničnosti določa sam zakon oziroma prisilni predpis.

V splošnem delu OZ najdemo številne določbe, ki predvidevajo sankcijo ničnosti bodisi za celotno pogodbo, bodisi za nekatera njena pogodbeno določila.⁹¹ Nična je tako pogodba, če je predmet obveznosti nemogoč, nedopusten, nedoločen ali nedoločljiv,⁹² če ni podlage ali je ta nedopustna,⁹³ če ni sklenjena v obliki, ki jo predpisuje zakon, ali v obliki, ki sta jo dogovorili stranki kot pogoj za veljavnost pogodbe,⁹⁴ če je v njej postavljen odložni ali razvezni pogoj, ki je v nasprotju z ustavo, s prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli,⁹⁵ če je sklenjena pod nemogočim odložnim pogojem⁹⁶ ali če gre za odušeno pogodbo.⁹⁷ Nično je posamezno pogodbeno določilo, s katerim se dolжник odpoveduje pravici do predčasnega poplačila

---

⁸⁷ Drugi odstavek 90. člena OZ.

⁸⁸ Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D in 79/17.

⁸⁹ N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, *Obligacijsko pravo: splošni del*, str. 371.

⁹⁰ Glej v tem smislu VSL sklep II Ip 3851/2010 z dne 22. marca 2010; M. Juhart, *Ničnost pravnega posla zaradi nasprotovanja prisilnim predpisom*, str. 10.

⁹¹ Pregleden seznam je pripravila N. Plavšak v: N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, *Obligacijsko pravo: splošni del*, str. 369 in str. 677.

⁹² 35. člen OZ.

⁹³ 4. odstavek 39. člena OZ.

⁹⁴ 55. člen OZ.

⁹⁵ 1. odstavek 60. člena OZ.

⁹⁶ 2. odstavek 60. člena OZ.

⁹⁷ 119. člen OZ.

denarne obveznosti⁹⁸ ali določilo, ki krši prepoved obrestovanja obresti.⁹⁹ Tudi v posebnem delu ne manjka takšnih določb.¹⁰⁰ V teoriji se pojavljajo kritike, ki zakonodajalcu očitajo pretirano nepremišljenost pri izbiri ničnosti kot sankcije za uveljavljanje javnega interesa tudi takrat, ko bi lahko izbral drugo, milejšo pravno sankcijo.¹⁰¹

OZ pa ni edini predpis, v katerem najdemo določila o ničnosti pogodb. Če se osredotočimo na potrošniško zakonodajo, ZPotK-2 v 27. členu določa, da je nično vsako pogodbeno določilo, ki je v nasprotju s tem zakonom in je v škodo potrošnika. Pogodba je nična v celoti, če jo sklene kreditodajalec brez ustreznega dovoljenja Banke Slovenije.¹⁰² Tudi ZVPot v določenih primerih predvideva ničnost. Nični so npr. pogodbeni pogoji, ki jih postavi podjetje in so nepošteni do potrošnika.¹⁰³

2.2.3. Uveljavljanje ničnosti

Uveljavljanje ničnosti v ožjem pomenu pomeni sodno uveljavljanje zahtevka za ugotovitev ničnosti pogodbe,¹⁰⁴ v širšem pa tudi uveljavljanje kondicijskih in odškodninskih zahtevkov, o katerih bo več govora v nadaljevanju. Za uspešno uveljavljanje ničnosti mora biti podan vsaj eden izmed naštetih ničnostnih razlogov iz 92. člena OZ, hkrati pa ne sme obstajati nobena izmed ovir za uveljavljanje ničnosti.¹⁰⁵ Sodišče načeloma pazi na ničnost po uradni dolžnosti,¹⁰⁶ vendar je pri tem v skladu z razpravnim načelom vezano na trditveno podlago pravnih strank.¹⁰⁷

Čeprav je nična pogodba *ipso iure* neveljavna že od same sklenitve dalje, torej *ex tunc*, je ponavadi v interesu strank, da se ničnost ugotovi tudi v pravdi po pravilih, ki veljajo za ugotovitvene tožbe. Uveljavlja se torej lahko predvsem z ugotovitveno tožbo, nasprotno tožbo ali ugovorom ničnosti, pa tudi kot predhodno vprašanje v okviru dajatvene tožbe. Stranka mora načeloma postaviti ugotovitven zahtevek, ni pa nujno, kot že omenjeno, sodišče pazi na ničnost po uradni dolžnosti, zato je dovolj, da stranka navede dejstva, ki so podlaga za

---

⁹⁸ 373. člen OZ.

⁹⁹ 375. člen OZ.

¹⁰⁰ Podrobnejši seznam je pripravil npr. L. Varanelli, nav. delo str. 65.

¹⁰¹ M. Juhart, Ničnost pravnega posla zaradi nasprotovanja prisilnim predpisom, str. 10; N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, Obligacijsko pravo: splošni del, str. 386.

¹⁰² 4. odstavek 27. člena ZPotK-2.

¹⁰³ 23. člen ZVPot.

¹⁰⁴ N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, Obligacijsko pravo: splošni del, str. 365.

¹⁰⁵ Prav tam, str. 368.

¹⁰⁶ 92. člen OZ.

¹⁰⁷ VSRS sodba II Ips 163/2004 z dne 26. maja 2005, VSL sodba II Cpg 1403/2013 z dne 19. junija 2014, VSL sodba I Cp 2977/2015 z dne 9. decembra 2015.

ugotovitev ničnosti oziroma kondicijski zahtevek kot posledico ugotovljene ničnosti.¹⁰⁸ Zakon določa, da se lahko na ničnost sklicuje vsaka zainteresirana oseba.¹⁰⁹ V sodni praksi najdemo merilo, ki določa, da ima pravni interes tista oseba, ki izkaže, da bi ji uspeh v pravdi odprl možnost nadaljnjega uveljavljanja kakšne svoje z zakonom predvidene pravice ali koristi.¹¹⁰

Nazadnje je potrebno nameniti par besed časovnemu vidiku uveljavljanja ničnosti. Po zakonu pravica do uveljavljanja ničnosti ne ugasne.¹¹¹ Velja opozoriti, da to pravilo velja le za uveljavljanje ničnosti v ožjem pomenu, torej za uveljavljanje pravnega dejstva, da je pogodba nična, ne pa tudi za uveljavljanje povračilnih in odškodninskih zahtevkov v povezavi z ničnostjo pogodbe, ti so namreč podvrženi zastaralnim ali celo prekluzivnim rokom.¹¹² Ko preneha povračilni oziroma odškodninski zahtevek, se šteje, da preneha tudi pravna korist za uveljavljanje ničnosti, zato je ni več mogoče uveljavljati.¹¹³

---

¹⁰⁸ VSRS sodba II Ips 42/94 z dne 7. junija 1995, VSL sklep I Cpg 1875/2014 z dne 26. novembra 2014, VSL sodba in sklep I Cpg 1184/2014 z dne 9. decembra 2014.

¹⁰⁹ 92. člen OZ.

¹¹⁰ L. Varanelli, nav. delo, str. 78 in navedena sodna praksa.

¹¹¹ 93. člen OZ.

¹¹² VSL sodba in sklep II Cp 287/2010 z dne 9. junija 2010.

¹¹³ N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, *Obligacijsko pravo: splošni del*, str. 386.

3. Zatrjevana ničnost kreditnih pogodb v tuji valuti

Kljub temu, da v prejšnjih poglavjih opisana ureditev velja na splošno za vse pogodbe, ne zgolj za kreditne in še manj zgolj za kreditne pogodbe v tuji valuti, si je trenutno težko zamisliti praktičen primer, v okviru katerega bi bilo vprašanje ničnosti bolj aktualno. V želji, da bi imel moj prispevek tudi praktično in ne le teoretično vrednost, bom zato v nadaljevanju na kratko predstavila nekaj argumentov zatrjevanje ničnosti kreditnih pogodb v švicarskih frankih. Večino jih je sicer zavrnila že sodna praksa, s tem ciljam predvsem na prakso Vrhovnega sodišča. Posledicam morebitnih uspešnih zahtevkov na ugotovitev ničnosti, se bom posvetila v naslednjih poglavjih. Na tem mestu sicer ponovno poudarjam, da je ugotovitev ničnosti odvisna od presoje vseh relevantnih okoliščin v vsakem posameznem primeru, zato je ničnost vseh spornih kreditnih pogodb *a priori* nemogoče izključiti ali ji pritrditi. Sodišče namreč v pravnem postopku odloča o konkretnem spornem razmerju med konkretnimi strankami, zato stališča, zavzeta v primerljivih zadevah, niso neposredno uporabljiva, temveč so relevantna toliko, kolikor se umeščajo v trditveno in dokazno podlago konkretnega spora.¹¹⁴

3.1. Zatrjevani razlogi po OZ

Čeprav potrošniška zakonodaja eksplicitno ureja kreditne pogodbe, ki jih sklepajo potrošniki, se hkrati še vedno uporabljajo tudi splošna pravila obligacijskega prava, vsebovana v OZ. Potrošniki tako v številnih konkretnih primerih zatrjujejo ničnost kreditnih pogodb v švicarskih frankih zaradi nasprotovanja morali oziroma prisilnim predpisom, nedopustnosti oziroma odsotnosti podlage, oderuštva, nemalokrat pa podrejeno zahtevajo sodno razvezo zaradi spremenjenih okoliščin. Sodna praksa argumente glede nasprotovanja morali, prisilnim predpisom, nedopustnosti oziroma odsotnosti podlage, oderuštva dokaj ravnodušno zavrača kot neutemeljene, zato se do njih ne bom podrobneje opredeljevala.¹¹⁵

3.1.1. Sodna razveza zaradi spremenjenih okoliščin

Pri sodni razvezi zaradi spremenjenih okoliščin oz. doktrini *rebus sic stantibus* gre za poseben institut, ki ga OZ ureja v členih 112 – 115 in pravzaprav ne predstavlja podlage za ugotovitev ničnosti pravnega posla. Omogoča namreč zgolj *ex nunc* razvezo pogodbe, če se po njeni

---

¹¹⁴ VSL sodba II Cp 1535/2018 z dne 15. januarja 2019, tč. 9.

¹¹⁵ Glej npr. VSRS sklep II Ips 201/2017 z dne 7. maja 2018, tč. 12 in nasl.; VSL sodba II Cp 1926/2017 z dne 21. marca 2018, tč. 10 in nasl.; VSL sklep I Cp 188/2018 z dne 26. septembra 2018, tč. 13 in nasl., VSL sklep II Cp 34/2018 z dne 17. oktobra 2018, tč. 14 in nasl.; glede oderuštva pa npr. VSRS sodba II Ips 197/2018 z dne 20. decembra 2018, tč. 11; VSL sklep II Cp 1504/2017 z dne 14. februarja 2018, tč. 43; VSL sodba I Cp 960/2018 z dne 30. januarja 2019, tč. 34; VSL sklep II Cp 2112/2017 z dne 14. februarja 2018, tč. 22.

sklenitvi pojavijo okoliščine, ki prekomerno otežujejo izpolnitev obveznosti ene izmed strank ali onemogočajo uresničitev kavze sklenjene pogodbe. Novonastale okoliščine morajo na pogodbo vplivati v tako intenzivni meri, da pogodba očitno ne ustreza več pričakovanjem pogodbenih strank in bi jo bilo po splošnem mnenju nepravilno ohraniti v veljavi takšno, kakršna je. Razveze pogodbe ni mogoče zahtevati, če bi morala stranka, ki se sklicuje na spremenjene okoliščine, ob sklenitvi pogodbe te okoliščine upoštevati ali če bi se jim lahko izognila oziroma bi njihove posledice lahko odklonila.¹¹⁶

V tožbah potrošnikov zoper banke ima zahtevk na razveljavitev zaradi spremenjenih okoliščin lahko značaj primarnega ali podrednega tožbenega zahtevka. V nekaterih sodnih odločbah višjih sodišč najdemo argumentacijo, da so se potrošniki v konkretnih primerih zavedali prevzetega valutnega tveganja in ga v zameno za ugodnejšo obrestno mero sprejeli¹¹⁷ ter da bi potrošniki ob sami sklenitvi lahko predvidevali spremembo okoliščin kot je sprememba valute.¹¹⁸ Prav tako bi se ji lahko izognili tako, da bi sklenili pogodbo v domači valuti, oziroma bi morali potrošniki storiti vse, da bi se izognili neugodnim okoliščinam ali njihovim posledicam, predvsem tako, da bi sporne kredite še pravočasno konvertirali v evrske.¹¹⁹ V drugih primerih sodišče opozarja, da v primeru, da banke niso ustrezno izpolnile svoje pojasnilne dolžnosti, potrošniku ob sklenitvi ni mogla biti znana možnost občutnega zvišanja tečaja in s tem predvidljivost spremembe,¹²⁰ oziroma, da je šlo pri spremembi tečaja v letu 2015 za tak dogodek, ki ga nobena izmed pogodbenih strank ni mogla predvideti.¹²¹ Zgolj poznavanje mehanizma valutne klavzule in spremenljivosti menjalnega tečaja še ne pomeni, da so bile vse spremembe v valutnem razmerju EUR/CHF pričakovane in predvidljive.¹²²

Kot pri ničnosti je tudi pri razvezi posamezne pogodbe potrebno upoštevati vse konkretne okoliščine posameznega primera in ugotoviti, ali so izpolnjene vse predpostavke iz 112. člena OZ.¹²³ Sodišča so načeloma tem zahtevkom bolj naklonjena kot zahtevkom na ugotovitev ničnosti. Slednja naj bi, kot že omenjeno, predstavljala skrajno in najstrožjo sankcijo, njene posledice pa lahko potrošnike spravijo v nezavidljiv položaj.¹²⁴ Nenazadnje pa četrti odstavek

---

¹¹⁶ Drugi odstavek 112. člena OZ.

¹¹⁷ VSL sodba III Cp 2452/2016 z dne 4. januarja 2017, tč. 25.

¹¹⁸ VSL sklep I Cp 2024/2018 z dne 8. maja 2019, tč. 27.

¹¹⁹ VSL sodba in sklep II Cp 849/2017 z dne 6. junija 2018, tč. 46.

¹²⁰ VSL sklep II Cp 2112/2017, tč. 21.

¹²¹ VSL sklep II Cp 1504/2017, tč. 48 in nasl.

¹²² VSL sklep II Cp 789/2018 z dne 21. novembra 2018, tč. 8; VSL sklep I Cp 2424/2017 z dne 16. maja 2018, tč. 46.

¹²³ VSL sklep II Cp 2112/2017, tč. 10.

¹²⁴ Prav tam, tč. 21.

112. člena OZ omogoča, da se pogodba ne razveže, če se obe stranki strinjata, da se ustrezni pogodbeni pogoji pravično spremenijo.

3.2. Zatrjevani razlogi po potrošniški zakonodaji

3.2.1. Nedopustnost valutne klavzule oziroma prepoved sklepanja pogodb v tuji valuti

Valutno klavzulo v 372. členu ureja OZ. Gre za dogovor med strankama o tem, da se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na gibanje tečaja tuje valute. Potrošnik tako v primeru kredita z valutno klavzulo dobi kredit v EUR in ga mora v EUR tudi vrniti, višina posameznih obrokov pa je pri tem odvisna od tečaja za preračun posameznih kreditnih plačil. Nekatero podrobnejše določbe glede valutne klavzule najdemo tudi v potrošniški zakonodaji. Tretji odstavek 10. člena ZPotK-2 predpisuje podrobno vsebino valutne klavzule pri potrošniških kreditnih pogodbah, ki pa velja šele od uveljavitve tega zakona. V času sklepanja spornih kreditnih pogodb je ZPotK navajal le obvezno navedbo tuje valute in vrsto tečaja, po kateri se je izračunavala vrednost v domači valuti.¹²⁵

Nekateri potrošniki zatrjujejo, da niti uporaba valutne klavzule, niti kreditiranje v tuji valuti ni dopustno.¹²⁶ Vrhovno sodišče takšne navedbe sistematično zavrača. Pritrjuje, da je takrat veljavni ZPotK primarno sicer urejal kredite z valutno klavzulo, ki je bila torej zakonsko predvidena in dovoljena, vendar naj bi se ta določba smiselno uporabljala tudi za pristne devizne kredite.¹²⁷ Poleg tega poudarja, da je pri pristnem deviznem kreditu svoboda potrošnika kvečjemu večja, saj lahko tujo valuto kupuje vnaprej in tako ni vezan na tečaj EUR/CHF na dan zapadlosti anuitete.¹²⁸ Nepošteno bi bilo lahko kvečjemu ravnanje banke, če bi slednja za preračun anuitet uporabljala lasten prodajni tečaj tuje valute, posledica pa bi bila možnost zahteve, da se pri preračunu uporabi srednji tečaj Banke Slovenije in povrnitev morebitne škode, ki bi potrošniku nastala zaradi uporabe nepoštenega tečaja v preteklosti.¹²⁹

3.2.2. Neizpolnitev pojasnilne dolžnosti

Že iz samega dejstva, da je ena stranka potrošniške kreditne pogodbe profesionalna pravna oseba (banka), iz načela vestnosti in poštenja na načelni ravni izhajajo določene dolžnosti

---

¹²⁵ Prvi odstavek 7. člena ZPotK.

¹²⁶ VSRS sklep II Ips 201/2017.

¹²⁷ Zaradi bistveno enakega namena kreditne pogodbe z valutno klavzulo in kreditne pogodbe v tuji valuti ter bistveno podobnega položaja, v katerem so se znašli kreditorejmalci po spremembah vrednosti CHF, sodišča obe situaciji obravnavajo enotno, glej npr. VSRS Sodba II Ips 197/2018, tč. 18.

¹²⁸ VSRS sklep II Ips 201/2017, tč. 13.

¹²⁹ Prav tam, tč. 14.

zagotavljanja informacij. Pri tem gre predvsem v predpogodbeni fazi navadno za različna pojasnila, nasvete, opozorila ali razkritja, ki naj potrošniku pomagajo pri sprejetju informirane odločitve glede sklenitve konkretnega pogodbenega razmerja.¹³⁰ Banka mora torej na razumljiv način potrošniku predstaviti informacije o kreditu.¹³¹ Gre za zakonsko obveznost, ki je stranki ne moreta z dogovorom izključiti ali omejiti.

Nadalje zakonodaja na področju potrošniških kreditnih pogodb z namenom korigirati asimetrijo informacij in vzpostaviti dejansko ravnotežje med strankama izrecno predpisuje določene dodatne dolžnosti informiranja. Krovni pravni akt na tem področju predstavlja Direktiva 93/13/EGS o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah. V naš pravni red jo prenaša ZVPot. Zakonske predpogodbene obveznosti zagotavljanja relevantnih informacij najdemo še v ZPotK-2 in dveh relevantnih Pravilnikih¹³², pa tudi v ZBan-2, ki kot splošni predpis ureja poslovanje bank oz. kreditnih institucij.¹³³

Neizpolnitev pojasnilne dolžnosti lahko posredno privede do ničnosti nejasnega pogodbenega pogoja, v zvezi s katerim banka ni izpolnila svoje pojasnilne dolžnosti, če je ta nepošten. Presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe, ki teoretično lahko pripelje do ničnosti celotne pogodbe, je namreč mogoča le v primeru, če banka potrošniku tveganja v skladu z zahtevo po profesionalni skrbnosti ni celovito pojasnila in mu ni razkrila informacij, ki so bile njej znane kot strokovnjakinji na bančnem področju.¹³⁴ Dogovor o vračilu kredita v tuji valuti posledično lahko predstavlja nejasno pogodbeno določilo, če banka potrošnika ni seznanila z vsemi pomembnimi dejstvi za sprejem racionalne odločitve. Pri tem velja opozoriti, da se pojasnilna dolžnost profesionalne osebe lahko nanaša le na informacije, ki so ji bile poznane ali bi ji morale biti poznane, ne pa tudi na tiste, za katere kot strokovnjak ni mogla in ji ni bilo treba vedeti.¹³⁵

Potrošniki bankam očitajo, da svoje pojasnilne dolžnosti glede obstoja valutnega tveganja niso pravilno izpolnile. Z vprašanjem obsega in pravilne izpolnitve pojasnilne dolžnosti se je poleg višjih sodišč večkrat ukvarjalo Vrhovno sodišče, nenazadnje pa tudi Sodišče EU. Gre za eno najpomembnejših vprašanj v povezavi z ničnostjo kreditnih pogodb. Največkrat se potrošniki

---

¹³⁰ R. Rozman, Predpogodbena dolžnost obveščanja bank pri sklepanju pogodb, v: Pravni letopis, 2017.

¹³¹ A. Draganić, Dolžnost informiranja pri potrošniški kreditni pogodbi, magistrsko diplomsko delo, Ljubljana 2019, str. 8.

¹³² Pravilnik o vsebini predhodnih informacij in obrazcih za predhodne informacije o potrošniških kreditih (Pravilnik o vsebini predhodnih informacij), Uradni list RS, št. 7/17 ter Pravilnik o vsebini predhodnih informacij in obrazcu za predhodne informacije o potrošniških kreditih za nepremičnino (Pravilnik o vsebini predhodnih informacij za nepremičnino), Uradni list RS, št. 7/17.

¹³³ A. Draganić, nav. delo, str. 9.

¹³⁴ VSRS sklep II Ips 141/2017 z dne 18. oktobra 2018, tč. 16.

¹³⁵ VSL sklep II Cp 34/2018, tč. 31.

sklicujejo na zadevi *Kásler*¹³⁶ in *Andriciuc*¹³⁷. V zadevi *Kásler* je Sodišče EU pojasnilo, da morajo biti pogodbeni pogoji sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku, kar ne pomeni zgolj slovnične razumljivosti, pač pa tudi, da sta v pogodbi transparentno pojasnjena konkretno delovanje mehanizma konverzije tuje valute, na katerega se nanaša zadevni pogoj, ter zveza med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji o izplačilu posojila, tako da lahko potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih pogojev oceni ekonomske posledice, ki iz tega zanj izhajajo.¹³⁸

Pozneje je v zadevi *Andriciuc* še dodalo, da mora biti stopnja informiranja potrošnikov določene intenzivnosti, obenem pa je podalo materialnopravna izhodišča, ki jih je treba pri presoji konkretne zadeve upoštevati skupaj z vsemi ugotovljenimi dejanskimi okoliščinami.¹³⁹ Pri tem je potrebno poudariti, da je po sodni praksi potrošnik, ki vstopa v pogodbeno razmerje, tudi sam odgovoren, da si zagotovi informacije, ki so potrebne za oblikovanje svobodne volje in v primeru nerazumevanja določenih pogodbenih določil ali institutov postavi vprašanje ter s tem opozori banko na dejstvo, da je potrebna v njegovem primeru podrobnejša razlaga.¹⁴⁰ Vrhovno sodišče celo pravi, da pretirana skrb za potrošnika ni v skladu s pojmovanjem posameznika kot razumnega, preudarnega, avtonomnega in svobodnega subjekta, ki je sposoben sprejemati odgovorne, ekonomske, življenjske in osebne odločitve, s katerimi oblikuje svoje življenje.¹⁴¹ Krivde za posameznikovo morebitno nepopolno razumevanje prevzetih pogodbenih obveznosti torej nikakor ne gre *a priori* pripisati banki. Slednja npr. kljub svojemu strokovnemu znanju po mnenju sodišč ni mogla predvideti, da bo prišlo do bistvenega in dolgotrajnega padca vrednosti EUR v razmerju do CHF, še manj pa gospodarske krize in njenih posledic ter odločitve Švicarske centralne banke, da preneha vzdrževati valutno razmerje CHF/EUR.¹⁴²

V primeru, da potrošnik zatrjuje negativno dejstvo, t.j. neizpolnitev pojasnilne dolžnosti, dokazno breme nosi banka. Slednja mora sodišče prepričati v to, da je svojo obveznost ustrezno izpolnila.¹⁴³ Dejanske okoliščine, v katerih je bila sklenjena posamezna pogodba, sta

---

¹³⁶ C-26/13 *Kásler*.

¹³⁷ C-186/16 *Andriciuc*.

¹³⁸ C-26/13 *Kásler in Káslerné Rábai*, tč. 75. Glej tudi VSRS sodba II Ips 197/2018, tč. 21.

¹³⁹ VSRS sodba II Ips 197/2018.

¹⁴⁰ VSRS sodba II Ips 293/2017 z dne 17. decembra 2018. Pri tem se sicer banka ne more razbremeniti svoje pojasnilne dolžnosti z ugovorom, da stranka ni vprašala ali drugače izrazila interesa za pridobitev relevantnih informacij – glej VSL sklep II Cp 1504/2017.

¹⁴¹ VSRS sodba in sklep II Ips 195/2018; glej tudi VSL sodba I Cp 960/2018; VSRS sodba II Ips 197/2018, tč. 21.

¹⁴² VSL sodba II Cp 1535/2018. Glej tudi VSRS sodba in sklep II Ips 195/2018, tč. 55; VSL sodba in sklep II Cp 849/2017 in VSL sodba in sklep II Cp 1977/2017, tč. 44.

¹⁴³ VSRS sodba II Ips 197/2018.

dolžni navesti stranki.¹⁴⁴ V zadevah glede dogovora o vrnitvi kredita v tuji valuti mora biti kreditojemalec ne le seznanjen z možnostjo zvišanja ali znižanja vrednosti tuje valute, v kateri mora odplačevati kredit, temveč mora imeti tudi možnost, da ovrednoti prevzeto tveganje,¹⁴⁵ t.j., da oceni potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti.¹⁴⁶ Navedeno izhaja neposredno iz sodne prakse Sodišča EU.

Načeloma naj bi pri oceni, ali je bila pojasnilna dolžnost ustrezno opravljena, uporabljal standard povprečnega potrošnika.¹⁴⁷ Pojem potrošnik v smislu 2. člena Direktive 93/13/EGS je namreč objektivni in neodvisen od konkretnih znanj, ki jih lahko ima zadevna oseba, ali od informacij, s katerimi dejansko razpolaga.¹⁴⁸ Tudi Vrhovno sodišče je jasno izpostavilo, da obseg in način pojasnilne dolžnosti ni odvisen od konkretnega potrošnika, njegove izobrazbe, starosti, poučenosti in razumevanja.¹⁴⁹ Iz sodne prakse je sicer razvidno, da prvostopenjska sodišča kljub temu vsaj neko določeno težo dejansko pripisujejo osebnim okoliščinam potrošnikov pri presoji, ali so slednji bili ustrezno poučeni o tveganjih ali ne.¹⁵⁰ Pri tem mešane signale po mojem mnenju daje tudi dikcija Višjega sodišča v Ljubljani, ki v nekaterih navedenih primerih navaja, da je sodišče prve stopnje pri presoji, ali je bil tožnik ustrezno informiran, izobrazbi tožnika pripisalo »preveliko težo že iz razloga«, ker je nima s področja ekonomske ali finančne stroke.¹⁵¹ Še več, v citiranem primeru je Višje sodišče v Ljubljani razveljavilo sodbo prvostopenjskega sodišča z argumentom, da bo moralo slednje skrbneje oceniti, ali tožnika na podlagi informacij, ki jima jih je posredovala toženka, res nista mogla oceniti posledic sprememb tečaja za obseg njunih pogodbenih obveznosti, upošteva njuno izobrazbo, kar zlasti velja za tožnika, ki je diplomirani ekonomist.¹⁵² Menim, da bi bilo primerneje, da višja sodišča v bodoče jasno navedejo, da okoliščine kot je izobrazba tožnika niti ne morejo vplivati na presoj, ali je bila v konkretnem primeru pojasnilna dolžnost izpolnjena.

---

¹⁴⁴ Prav tam.

¹⁴⁵ VSL sklep I Cp 2242/2018 z dne 20. februarja 2019.

¹⁴⁶ VSRS sodba in sklep II Ips 195/2018.

¹⁴⁷ Glej npr. VSL Sklep I Cp 1508/2018.

¹⁴⁸ Sodba Sodišča EU z dne 3. septembra 2015 v zadevi C-110/14 *Horațiu Ovidiu Costea proti SC Volksbank România SA*, tč. 21; VSRS sklep II Ips 137/2018 z dne 25. oktobra 2018, tč. 26.

¹⁴⁹ VSRS sklep II Ips 141/2017, tč. 26.

¹⁵⁰ VSL sodba in sklep II Cp 849/2017 ; VSL sklep I Cp 2024/2018, tč. 16; VSL sklep I Cp 188/2018, tč. 31; VSL Sodba II Cp 1535/2018, tč. 29. Od standarda povprečnega potrošnika je odstopilo tudi Višje sodišče v Ljubljani v sodbi II Cp 2461/2018 z dne 12. junija 2019, vendar je v tej zadevi drugačno obravnavo narekovalo dejansko stanje, kar je sodišče tudi ustrezno utemeljilo.

¹⁵¹ VSL sklep I Cp 2024/2018, tč. 16; VSL sklep I Cp 188/2018, tč. 31.

¹⁵² VSL sklep II Cp 2675/2017 z dne 6. junija 2018.

Če sodišče v konkretnem primeru zaključi, da je bil kreditojemalec ustrezno in zadostno poučen o navedenih tveganjih ter seznanjen z ekonomskimi posledicami, ki jih bo zanj morebiti imela sklenitev konkretne pogodbe, je bila pojasnilna dolžnost ustrezno in pošteno opravljena.¹⁵³ Bistveno je, da se v takšnem primeru pogodbeni pogoj, katerega ničnost se zatrjuje, smatra za jasen in razumljiv, kar izključuje presojo njegove nepoštenosti in posledično ničnosti.¹⁵⁴ Čeprav gre za ustaljeno prakso Vrhovnega in večine višjih sodišč, v praksi najdemo tudi nedavno sprejeto diametralno nasprotno stališče Višjega sodišča v Mariboru.¹⁵⁵ Slednje trdi, da zakonodajalec v slovenski pravni red ni prenesel omejitev presoje nepoštenih pogojev, ki pomenijo glavno pogodbeno obveznost, le na tiste pogoje, ki so nejasni, kar pomeni, da vprašanje ustrezno opravljene pojasnilne dolžnosti za obseg dopustne presoje nepoštenosti po slovenski ureditvi nima pomena.¹⁵⁶

Osebnostno se s tem stališčem ne strinjam. Če je bila pojasnilna dolžnost pravilno izpolnjena in je potrošnik sklenil kreditno pogodbo z valutno klavzulo ob zavedanju možnih tveganj, ki so povezana z njo ter jih je bil voljan sprejeti, o ničnosti pravnega posla ne more biti govora.¹⁵⁷ Pravo posamezniku ne more ukazovati, kaj je zanj dobro in ga usmerjati k tistemu, kar samo ocenjuje kot koristno in dobro za povprečnega potrošnika.¹⁵⁸ Vsakršno drugačno stališče bi pomenilo, da povprečnega potrošnika smatramo za popolnoma poslovno nesposobno in neuko osebo, ki jo je potrebno na račun pravne varnosti in s poseganjem v temeljna načela obligacijskega prava obvarovati za vsako ceno, kar pa po mojem mnenju ni namen ne nacionalne, ne evropske potrošniške zakonodaje. Odločitev Višjega sodišča v Mariboru pa je še toliko bolj nenavadna glede na to, da je Vrhovno sodišče samo že izrecno izključilo takšno argumentacijo.¹⁵⁹ Četudi bi v prihodnje prišlo do tako korenite spremembe v praksi, da bi bilo mogoče presojati tudi pogoje, ki so sicer popolnoma jasni in razumljivi, pa menim, da vsaj v večini spornih primerov ni mogoče reči, da so pogoji nepošteni, kot bo pojasnjeno v nadaljevanju.

Če banka ni ustrezno opravila svoje pojasnilne dolžnosti in gre zaradi pomanjkljive izpolnitve za nejasno pogodbeno določilo, je za uveljavljanje ničnostne sankcije nujno opraviti še presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja,¹⁶⁰ oziroma izkazati elemente oderuštva. Morebitne

---

¹⁵³ VSRS sodba II Ips 197/2018.

¹⁵⁴ Prav tam.

¹⁵⁵ VSM sklep I Ip 701/2019 z dne 9. oktobra 2019.

¹⁵⁶ Prav tam.

¹⁵⁷ VSL sklep II Cp 1504/2017, tč. 36.

¹⁵⁸ VSRS sodba in sklep II Ips 195/2018.

¹⁵⁹ VSRS sklep II Ips 201/2017, tč. 26.

¹⁶⁰ Prav tam, tč. 33.

sankcije za kršitev pojasnilne dolžnosti so namreč blažje. V takšnih primerih je mogoče uveljavljati zahtevek na razveljavitev pravnega posla zaradi prevare ali zmote, pri čemer je potrebno upoštevati prekluzivne roke za izpodbojnost, kot jih določa OZ.¹⁶¹ Banka lahko za svojo neizpolnitev tudi odškodninsko odgovarja.¹⁶²

3.3.3. Nepoštenost pogodbenega pogoja

V primeru, da v konkretnem primeru pojasnilna dolžnost ni bila ustrezno opravljena in je pogodbeno določilo o valutni klavzuli oziroma prevzemu obveznosti v tuji valuti za potrošnika nejasno, gre po slovenski in evropski sodni praksi za praktično edini relevanten argument, ki bi potencialno lahko pripeljal do ničnosti pogodbenega določila in posledično do ničnosti celotne pogodbe.¹⁶³ Pri tem je Sodišče EU podalo nekaj konkretnih usmeritev, v katerih primerih je takšno presojo mogoče opraviti in na kakšen način. Tem usmeritvam je seveda sledila tudi slovenska sodna praksa. Zakonodajno podlago zanjo sicer predstavljata 23. in 24. člen ZVPot, ki temeljita na Direktivi 93/13/EGS. Določbo o tem, da je nično vsako pogodbeno določilo, ki je v nasprotju s tem zakonom in v škodo potrošnika ter da se določbe zakona neposredno uporabljajo tudi v primeru, če so določila kreditne pogodbe nejasna ali nepopolna, pa je v 21. členu vseboval tudi 21. člen ZPotK,¹⁶⁴ ki je veljal v času sklepanja spornih kreditnih pogodb. Glede kreditov, vezanih na uporabo tuje valute, je sicer vseboval le skopo določbo o vsebini takšne pogodbe, pojasnilno dolžnost pa opredeljeval le na načelni ravni.¹⁶⁵

Po sodni praksi šteje dogovor o valutni klavzuli oziroma o prevzemu obveznosti v tuji valuti za glavni predmet pogodbe, ki ni bil posamično dogovorjen. Gre namreč za situacijo, ko ima potrošnik na voljo več pogodbenih klavzul, med katerimi sicer lahko prosto izbira, vendar so s strani banke vnaprej enostransko pripravljene.¹⁶⁶ Načeloma je glavni pogoj sicer izvzet iz presoje nepoštenosti, vendar le, če je zapisan v jasnem in razumljivem jeziku, pri čemer se jasnost in razumljivost razlaga kot navedeno zgoraj v podpoglavju glede neizpolnitve pojasnilne dolžnosti. Če je bil tak pogoj posamično dogovorjen, njegove nepoštenosti ni

---

¹⁶¹ 99. člen OZ.

¹⁶² Rok Rozman, Odškodninska odgovornost banke za kršitev pojasnilne dolžnosti, v: Podjetje in delo, št. 3-4, 2016, str. 454 in A. Draganić, nav. delo, str. 47.

¹⁶³ Sklep Sodišča EU z dne 22. februarja 2018 v zadevi C-126/17 *ERSTE Bank Hungary Zrt/Orsolya Czakó*, vsa doslej navedena sodna praksa slovenskih sodišč v povezavi s kreditnimi pogodbami v CHF.

¹⁶⁴ Zdaj 27. Člen ZPotK-2.

¹⁶⁵ VSRS sodba II Ips 197/2018, tč. 19.

¹⁶⁶ VSRS sodba in sklep II Ips 195/2018, tč. 44.

mogoče presoјati.¹⁶⁷ Presoja nepoštenosti pogodbenega pogoja mora biti opravljena glede na trenutek, ko je bila pogodba sklenjena.¹⁶⁸

V okviru presoje nepoštenosti je treba predvsem presoditi, ali je banka ravnala v dobri veri ter obstoj morebitnega znatnega neravnotežja med pravicami in obveznostmi strank.¹⁶⁹ Pri presoji o poštem ravnanju banke in obstoju znatnega neravnotežja je potrebno upoštevati vse relevantne okoliščine sklepanja pogodbe, predvsem pa, ali je banka glede na svoje strokovno znanje in izkušnje potrošnika seznanila s tveganji, ki jih je sprejel s sklenitvijo kreditne pogodbe v tuji valuti oziroma z valutno klavzulo in ki so posledica možnih sprememb menjalnega tečaja, in če ga ni, ali bi v primeru poštemega ravnanja lahko pričakovala, da potrošnik take pogodbe ne bi sklenil, če bi ga z navedenimi tveganji seznanila.¹⁷⁰ Pojasnilna dolžnost banke pa se seveda lahko nanaša le na informacije, ki so ji bile poznane ali bi ji morale biti poznane, ne pa tudi na tiste, za katere kot strokovnjak ni mogla in ji ni bilo treba vedeti.¹⁷¹

Pri presoji, ali je v sklenitveni fazi pogodbe obstajalo znatno neravnotežje med položajema pogodbenih strank, je potrebno oceniti, ali bi se posledice spremembe menjalnega tečaja v izrazito večji meri odrazile v sferi potrošnika.¹⁷² Ravnotežja v pogodbenih pravicah in obveznostih strank sicer ni mogoče presoјati omejeno na posamezni element pogodbenega razmerja, temveč je potrebno celovito ovrednotiti položaj pogodbenih strank.¹⁷³ Upoštevati je potrebno tudi, da so posledice uresničitve valutnega in obrestnega tveganja za potrošnika praviloma vedno hujše kot so za banko, saj kredit za potrošnika običajno že sam po sebi predstavlja občutno finančno breme, medtem ko posamičen potrošniški kredit na poslovanje banke nima bistvenega vpliva, kar pa še ne pomeni, da gre pri tem za znatno neravnotežje, ki bi utemeljevalo nepoštenost pogodbenega pogoja.¹⁷⁴ Ocena nepoštenosti je torej odvisna od konkretnih okoliščin posameznega primera.

V zvezi z navedenim je potrebno nazadnje opozoriti še, da niti sama nepoštenost pogodbenega pogoja ne privede nujno do ničnosti celotne pogodbe. Takšen pogoj potrošnika sicer ne sme zavezovati, vendar ugotovljena nepoštenost pogodbenega pogoja lahko povzroči ničnost

---

¹⁶⁷ VSL sklep II Cp 34/2018, tč. 25.

¹⁶⁸ VSL sodba in sklep II Cp 1977/2017, tč. 30.

¹⁶⁹ VSRS sklep II Ips 201/2017, tč. 24 in nasl.

¹⁷⁰ VSL sodba I Cp 960/2018, tč. 9 in tam citirana sodna praksa Sodišča EU.

¹⁷¹ VSL sklep II Cp 34/2018, tč. 31.

¹⁷² Prav tam.

¹⁷³ VSL sodba II Cp 1535/2018, tč. 53.

¹⁷⁴ VSL sodba II Cp 1535/2018, tč. 54.

celotne pogodbe le, če pogodba brez takšnega pogoja ne more obstati.¹⁷⁵ Če je le mogoče, je potrebno pogodbo obdržati v veljavi.¹⁷⁶ To bo sicer težko doseči, saj mora zadevna pogodba načeloma še naprej obstajati brez kakršne koli druge spremembe poleg odprave nepoštenih pogojev.¹⁷⁷ V primeru spornih potrošniških kreditnih pogodb pravo EU sicer ne preprečuje, da nacionalno sodišče valutno klavzulo nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava, če se s tem stranki zadevne pogodbe strinjata, kadar bi razglasitev ničnosti celotne pogodbe potrošnika izpostavila posebej škodljivim posledicam, tako da bi bil ta s tem kaznovan.¹⁷⁸ Menim, da naše pravo v teoriji skozi institut konverzije takšno prilagoditev pravnega posla sicer omogoča, vendar zaenkrat še ni sodne prakse, ki bi razjasnila, do kakšne mere je v okviru tega instituta mogoče posegati v samo vsebino nične pogodbe.

---

¹⁷⁵ VSL sklep II Cp 2675/2017, tč. 10.

¹⁷⁶ VSL sklep II Cp 1504/2017, tč. 47.

¹⁷⁷ C-260/18 *Dziubak*, tč. 39.

¹⁷⁸ Prav tam, tč. 48.

4. Pravne posledice ničnosti kreditnih pogodb

Pri kreditnih pogodbah je ugotovitev ničnosti še posebej problematična. Ne samo, da to področje dokaj skopo ureja nacionalna zakonodaja, posebno pozornost je potrebno nameniti tudi potrošniškim direktivam, z razlago katerih se je v kontekstu ugotavljanja ničnosti nepoštenih pogodbenih pogojev in posledično kreditnih pogodb večkrat v zadnjih letih ukvarjalo tudi Sodišče EU. V nadaljevanju predstavljam različne pravne posledice ugotovljene ničnosti kreditnih pogodb.

4.1. Konverzija

Konverzija je institut, ki omogoča, da namesto nične pogodbe ob nespremenjenem dejanskem stanju med pogodbenikoma z *ex tunc* učinkom obvelja druga pogodba, ki je v skladu s pravnim redom, hkrati pa tudi z namenom obeh pogodbenih strank. Pogoj je, da nična pogodba izpolnjuje formalne in vsebinske pogoje za veljavnost neke druge pogodbe, ki hkrati udejanja namen pogodbenih strank. Konverzija mora ustrezati kavzi prvotnega razmerja.

V primeru kreditne pogodbe, sklenjene v švicarskih frankih, je bil cilj kreditojemalca pridobiti, cilj banke pa posoditi določeno količino denarnih sredstev – *causa credendi*, seveda pa ni tako preprosto, saj je bila banka kredit pripravljena odobriti pod točno določenimi pogoji, po določeni obrestni meri, z določenimi zavarovanji. Pri konverziji sicer sodišče z analizo *ex ante* skuša ugotoviti namen in hipotetično voljo strank, ali bi sklenili konvertirano pogodbo, če bi vedeli, da je pogodba, ki jo sklepata, nična. Postavlja se torej vprašanje, ali bi naše sodišče lahko presodilo, da je valutna klavzula nična in da bi pogodbeni stranki v takem primeru pred dobrim desetletjem raje sklenili kreditno pogodbo v EUR, in ali bi lahko med istima strankama namesto nične pogodbe obveljala kreditna pogodba brez sporne valutne klavzule.

Problem vidim predvsem v tem, da ni jasno, koliko je mogoče posegati v samo vsebino pravnega posla, ki naj konvertira. Glede na dikcijo 89. člena, da mora nična pogodba izpolnjevati pogoje za veljavnost kakšne druge pogodbe, in glede na skopo sodno prakso, nisem prepričana, do kakšne mere lahko slovensko sodišče dejansko posega v samo vsebino kreditne pogodbe in ali bi jo lahko prilagajalo na način, kot je to dopustilo Sodišče EU. Zaenkrat bi lahko na podlagi skope nacionalne sodne prakse sklepali, da ta institut pride v upoštevanje praktično zgolj pri napačnem poimenovanju.¹⁷⁹ V prid temu argumentu govori tudi dejstvo, da se banke in kreditojemalci pogajajo o sprejetju zakonodaje, ki bi omogočala

---

¹⁷⁹ VSL sodba in sklep I Cpg 287/2003 z dne 16. marca 2005.

konverzijo kreditov na sistemski ravni, po mojem mnenju tudi zato, ker trenutno veljavna zakonodaja v individualnih primerih tega realno ne omogoča.

Na vprašanje glede možnosti poseganja v ničen pravni posel je v svoji sodni praksi v zvezi z razlago določb Direktive Sveta 93/13/EGS sicer odgovorilo že Sodišče EU.¹⁸⁰ V obravnavanih zadevah se je opredeljevalo do ohranitve veljavnosti sklenjene sporne pogodbe. Če se odstrani samo nepošten pogodbeni pogoj in lahko pogodba obstaja naprej brez njega, potem ni nična, če je nadaljnji obstoj pogodbe v skladu s pravili nacionalnega prava pravno mogoč.¹⁸¹ V slovenski zakonodaji takšno rešitev omogoča institut delne ničnosti. Glede na to, da po sodni praksi Sodišča EU pogoj, ki se nanaša na opredelitev valute, v kateri je treba izvesti plačila ali pogoj, ki opredeljuje menjalni tečaj za izračun obrokov povračila posojila, opredeljenega v tuji valuti, predstavljata glavni predmet kreditne pogodbe,¹⁸² se zdi objektivna možnost ohranitve spornih kreditnih pogodb negotova.¹⁸³ Potrebno je sicer razlikovati med pogodbenim pogojem, vsebovanim v pogodbi o posojilu, izraženem v tuji valuti, na podlagi katerega je treba posojilo vrniti v isti tuji valuti, ki predstavlja bistveno obveznost, in med pogojem, ki opredeljuje mehanizem pretvorbe valut, ki predstavlja zgolj pomožni pogoj.¹⁸⁴

Nacionalno sodišče ima v skladu s sodno prakso Sodišča EU sicer tudi možnost, da ob soglasju strank ničnost nepoštenega pogodbenega pogoja sanira na način, da ga nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava, če bi bila ugotovitev neveljavnosti pogodbe, ki takšen pogoj vsebuje, za potrošnika neugodna.¹⁸⁵ S tem se namreč vzpostavi dejansko ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbениkov tako, da se načeloma ohrani veljavnost celotne pogodbe. Pri tem sodišče pogodbe ne sme prilagajati tako, da spremeni vsebino nepoštenega pogodbenega pogoja, namesto da bi zavrnilo njegovo uporabo.¹⁸⁶ Pogodba se posledično ne razveljavi in ne pride do obveznosti potrošnika, da takoj vrne preostanek dolgovanega zneska posojila. Tudi v tem primeru pravni posel *de facto* konvertira, saj namesto nične pogodbe ob praktično nespremenjenem dejanskem stanju stopi v veljavo

---

¹⁸⁰ Sodba Sodišča EU z dne 7. avgusta 2018 v združenih zadevah C-96/16 in C-94/17 *Banco Santander, Escobedo Cortés*; Sodba Sodišča EU z dne 14. julija 2012 v zadevi C-618/10 *Banco Español de Crédito*; C-26/13 *Kásler*; C-260/18 *Dziubak*.

¹⁸¹ Sodba Sodišča EU z dne 26. januarja 2017 v zadevi C-421/14 *Banco Primus*, tč. 71 in navedena sodna praksa.

¹⁸² Smernice glede razlage in uporabe Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah, Obvestilo Evropske komisije z dne 22. julija 2019, št. C(2019) 5325, str. 43, dostopno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/uctd_guidance_2019_sl.pdf (12. 2. 2020)

¹⁸³ C-260/18 *Dziubak*.

¹⁸⁴ Smernice glede razlage in uporabe Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah, Obvestilo Evropske komisije z dne 22. julija 2019, št. C(2019) 5325, str. 24, dostopno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/uctd_guidance_2019_sl.pdf (12. 2. 2020)

¹⁸⁵ C-26/13 *Kásler*.

¹⁸⁶ C-618/10 *Banco Español de Crédito*, tč. 63 in nasl.

druga, veljavna pogodba, stranki pa se morata s takšno rešitvijo strinjati.¹⁸⁷ Problematično je predvsem, da v naši zakonodaji ni najti dispozitivne določbe, s katero bi bilo mogoče nadomestiti valutno klavzulo, še bolj težavna pa se mi zdi zaznamba takšne spremembe v zemljiški knjigi.

4.2. Kondikijski zahtevki

4.2.1. Splošno

Po ugotovitvi ničnosti pogodbe je potrebno vzpostaviti stanje, kakršno bi obstajalo, če do sklenitve pogodbe sploh ne bi prišlo. Če je bila pogodba že izpolnjena, zaradi ugotovitve neobstoja podlage prejemnik koristi nima nobenega pravno upoštevnega naslova za prejem te koristi in je v primeru, da izpolnjenega ne vrne, neupravičeno obogaten. Posledica, ki izhaja iz te na videz preproste logike, je kondikijski zahtevki, ki predstavljajo nepogodbeno posledico nične pogodbe.¹⁸⁸ Kondikcija je samostojen vir obveznosti.

To področje sicer urejajo nekatere posamezne določbe OZ,¹⁸⁹ za vprašanja, ki niso posebej urejena, pa je potrebno smiselno prilagoditi določbe poglavja o neupravičeni pridobitvi.¹⁹⁰ Če imata obe stranki pravico zahtevati vrnitev danega, veljajo za vzajemno vračanje pravila, ki veljajo za izpolnitev dvostranskih pogodb. Kadar sta obveznosti iz neveljavne pogodbe izpolnili obe stranki, velja za njuna kondikijska zahtevka načelo sočasne izpolnitve.¹⁹¹ V primeru kreditnih pogodb je svojo obveznost v celoti s trenutkom izplačila kredita izpolnila banka, periodično pa so jo, vsaj načeloma, s plačevanjem posameznih obrokov kredita izpolnjevali tudi posamezni kreditojemalci.

V našem pravu glede obsega vračanja velja obogatitveno načelo.¹⁹² Dobroverni prejemnik mora torej vrniti le korist, ki jo še ima, medtem ko se nepoštena stranka na odpad obogatitve ne more sklicevati.¹⁹³ Čas ocene te koristi je čas izdaje sodne odločbe po analogni uporabi pravil odškodninskega prava in specialnih pravil o neupravičeni pridobitvi.¹⁹⁴ Za kondikijske zahtevke iz naslova ničnih ali razvezanih pogodb se sicer uporabljajo enaka pravila, kot veljajo

---

¹⁸⁷ C-260/18 *Dziubak*, tč. 59.

¹⁸⁸ M. Dolenc, Pravne posledice ničnosti pogodbe (o nekaterih problemih kondikijskih zahtevkov), v: Pravni letopis, 2011, str. 19.

¹⁸⁹ Členi 87., 96. in 111.

¹⁹⁰ 190 – 198 OZ. K. Lutman, Neupravičena obogatitev v primerjalnem in slovenskem pravu, str. 399.

¹⁹¹ 101. člen OZ. K. Lutman, Odpad obogatitve pri prenehanju vzajemnih pogodb, Podjetje in delo, št. 8, 2015.

¹⁹² N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, Obligacijsko pravo: splošni del, str. 668, Glej na primer VSRS sodba II Ips 277/2017 z dne 8. marca 2018.

¹⁹³ D. Možina, Vsebina in obseg obogatitvenega zahtevka, v: Možina Damjan (ur.), Razsežnosti zasebnega prava, Liber amicorum Ada Polajnar Pavčnik, Pravna fakulteta v Ljubljani, Litteralis, Ljubljana 2017 str. 164.

¹⁹⁴ VSL sodba I Cp 277/2017 z dne 26. julija 2017.

za izpolnitev teh pogodb.¹⁹⁵ Navedeno izhaja iz 111. člena OZ. Gre sicer za določbo, ki ureja zgolj posebnosti vračanja pri vzajemnosti na primerih razveze, vendar ima razveza načeloma enake (*ex tunc*) učinke kot ugotovitev ničnosti, zato je smiselno, da se uporablja v vseh primerih neupravičene obogatitve.

Vrnitveni zahtevek zapade s trenutkom pravnomočnosti sodne odločbe, s katero sodišče ugotovi ničnost. Glede na to, da imata obe stranki zahtevek na vračilo denarnih sredstev, se nujne denarne terjatve med seboj lahko pobotajo.¹⁹⁶ Ob tem je potrebno upoštevati načelo denarnega nominalizma iz 371. člena OZ. Dolžnik mora plačati tisto število denarnih enot, na katero se glasi obveznost, kar pomeni, da bi se morala pri pristnih deviznih kreditih, izplačanih v CHF, vrniti preostala vsota v frankih.¹⁹⁷ Iz sodne prakse, ki se sicer nanaša še na tolarje, lahko sklepamo, da se mora zahtevek glasiti na izpolnitev v uradni valuti Republike Slovenije, torej v EUR.¹⁹⁸ Čeprav je pogodba nična, se valutna klavzula pri vračanju tistega, kar je bilo na njeni podlagi izpolnjeno, uporablja še naprej.¹⁹⁹ To se mi sicer zdi problematično, kadar prav valutna klavzula predstavlja nepošten pogodbeni pogoj, ki ima za posledico ničnost celotne pogodbe. Če bi valutna klavzula kljub temu veljala, bi moral potrošnik vrniti preostanek kredita v evrski protivrednosti vsote izplačanih CHF, zmanjšano za že opravljena plačila.²⁰⁰ V nekaterih primerih bo morala banka vrniti preplačane zneske kreditojemalcu.

V zadevi *Kásler*²⁰¹ je Sodišče EU sicer izpostavilo, da bi ugotovitev ničnosti celotne pogodbe lahko za potrošnika pomenila izredno škodljive posledice, čemur so pritrdila tudi naša sodišča. Načeloma bi namreč sledila takojšnja izterljivost preostanka dolgovanega zneska posojila, ki bi lahko krepko presejala finančno zmožnost potrošnika.²⁰² Ta bi najverjetneje moral poseči po novem kreditu in sprejeti pogoje kreditiranja, ki zanj ne bi bili optimalni, če bi sploh našel banko, ki bi ga bila pripravljena kreditirati. Sodišče bi sicer načeloma lahko s sklicevanjem na drugi odstavek 87. člena OZ v celoti ali deloma zavrnilo zahtevek banke za vrnitev posojila, vendar le v primeru, če bi bila banka nepoštena.

Na tem mestu opozarjam na prakso Vrhovnega sodišča, v kateri je slednje izrecno poudarilo, da se stranki ne moreta dogovarjati o posledicah ničnosti, saj gre za področje, urejeno s

---

¹⁹⁵ VSRS sodba in sklep II Ips 277/2009 z dne 6. januarja 2011. K. Lutman, Vračanje izpolnitev zaradi prenehanja pogodbe – razvojne tendence, v: Možina Damjan (ur.), Razsežnosti zasebnega prava, Liber amicorum Ada Polajnar Pavčnik, Pravna fakulteta v Ljubljani, Litteralis, Ljubljana 2017 str. 184.

¹⁹⁶ 311. člen OZ.

¹⁹⁷ D. Možina, Kreditne pogodbe v švicarskih frankih, str. 76.

¹⁹⁸ VSRS sodba II Ips 531/2004 z dne 8. junija 2006.

¹⁹⁹ D. Možina, Kreditne pogodbe v švicarskih frankih, str. 80; VSRS sodba in sklep II Ips 277/2009.

²⁰⁰ D. Možina, Kreditne pogodbe v švicarskih frankih, str. 77.

²⁰¹ C-26/13 *Kásler*.

²⁰² VSL sklep II Cp 2112/2017, tč. 21.

prisilnimi predpisi.²⁰³ Tako kondikijskih zahtevkov z dogovorom ne moreta izključiti ali se o njih dogovoriti na način, da bi se z dogovorom dosegel namen ničnega posla, kljub temu pa lahko skleneta druge dogovore, ki navedenemu ne nasprotujejo.

V povezavi s kondikijskimi zahtevki se pojavi več problemov.

4.2.2. Obresti

Glede na to, da so kreditorejmalci določen čas razpolagali z denarjem banke in imeli iz tega naslova določeno korist, morajo v skladu s splošnim načelom prava neupravičene obogatitve, da se nihče ne sme okoristiti na račun prikrajšanja drugega, tudi to korist povrniti. Banka je bila namreč prikrajšana s tem, da v času od izplačila kredita do njegovega povračila z izplačanim zneskom ni mogla razpolagati, kreditorejmalec pa je imel možnost prejete zneske uporabljati. Vrednost dosežene koristi je izražena v obliki obresti, ki predstavljajo nadomestilo za uporabo tujega denarja oziroma za prepustitev rabe določenega denarnega zneska in se zaračunavajo v odstotku od glavnice.²⁰⁴ Pri tem se pojavi vprašanje, katere oziroma kako visoke obresti je potrebno upoštevati pri izračunu vračila preostalega zneska banki. Tožniki sicer v večkrat navedenih zadevah pred slovenskimi sodišči vtožujejo kar zneske, ki predstavljajo razliko med zneskom, ki ga je posamezni tožnik prejel ob črpanju kredita in zneskom, ki ga je že odplačal, oboje po preračunu tečaja EUR – CHF. Takšni vtoževani zneski so nevzdržni, saj bi s tem kreditorejmalci dejansko brezplačno pridobili čisto neto vrednost kredita. Posamezno sodišče, soočeno s takšnim zahtevkom, bi moralo ob upoštevanju zgoraj navedenega višino zahtevka vsaj ustrezno znižati.

V skladu s 193. členom OZ mora dobroverni pridobitelj ob vračanju neupravičeno pridobljenega plačati zamudne obresti od dneva vložitve zahtevka. Te so določene v Zakonu o predpisani obrestni meri zamudnih obresti (ZPOMZO-1)²⁰⁵ in trenutno znašajo 8 %. Glede na to, da kreditorejmalci prej niso vedeli, da denar banke uporabljajo brez pravne podlage, ne bi bilo primerno, da bi se jim zamudne obresti zaračunavale že od trenutka, ko so sporne zneske prejeli. Uporabiti bo torej potrebno neko drugo, nižjo obrestno mero, ki nima kaznovalne, pač pa zgolj »obogatitveno« funkcijo.²⁰⁶

Kot že omenjeno, pogodbene obresti predstavljajo bistveno sestavino kreditne pogodbe. V spornih kreditnih pogodbah sta se stranki načeloma dogovorili za variabilno obrestno mero,

²⁰³ VSRS sodba II Ips 80/2004 z dne 21. aprila 2005.

²⁰⁴ N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, Obligacijsko pravo: splošni del, str. 1062.

²⁰⁵ Uradni list RS, št. 11/07 – uradno prečiščeno besedilo.

²⁰⁶ D. Možina, Vsebina in obseg obogatitvenega zahtevka, str. 156.

vezano na referenčno obrestno mero EURIBOR, ki se spreminja po koncu določenega obdobja, ter določen fiksni pribitek. Ker je pravni temelj za izplačilo kredita ničen že od samega začetka, je ničen tudi dogovor glede obrestne mere. Kljub temu bi lahko pritrdili stališču, da se je bila banka očitno razpolaganju s posojenim zneskom v dogovorjenem času pripravljena odpovedati v zameno za plačilo teh obresti, kar pomeni, da ji očitno ta obrestna mera predstavlja višino prikrajšanja, oziroma da bi bila v primeru vračila neto zneska prikrajšana za znesek teh obresti, nasprotna stranka pa bi bila za ta znesek obogatena. Gre za *de facto* dogovor o takratni tržni ceni, ki je lahko koristen kazalec za presojo primernosti nadomestila.²⁰⁷ Osebnostno se mi zdi uporaba takšne obrestne mere še najbolj primerna.

Po drugi strani bi lahko zagovarjali stališče, da gre za situacijo, ko višina obresti ni dogovorjena, saj dogovora dejansko ni več, zato naj se uporabi obrestna mera iz 382. člena OZ, ki določa, da v primeru, ko so dogovorjene pogodbene obresti, ne pa tudi njihova višina, slednja znaša 6 % letno.²⁰⁸ Sicer s tem, ko odpade pravna podlaga, poleg dogovora o višini obresti odpade tudi sam dogovor o obrestih, kar pomeni, da ta določba ni neposredno uporabljiva, vendar obveznost plačila izhaja tako iz generalne klavzule neupravičene obogatitve, kot tudi iz 111. člena OZ. Slednji sicer ureja le posledice razvezane pogodbe, vendar ne bi bilo smiselno, da ne bi enako veljalo tudi za nične in izpodbojne pogodbe.²⁰⁹ Tretja možnost je uporaba vodilne obrestne mere ECB.²¹⁰ Pri tem je problematično to, da gre zgolj za neko pavšalno oceno o doseženih koristih.²¹¹ Morda bi se kot najprimernejša izkazala povprečna efektivna obrestna mera potrošniških kreditov,²¹² ki predstavlja povprečno ceno za uporabo tujega kapitala pri potrošniških kreditnih pogodbah in posledično lahko služi kot bolj smiselna ocena, kakšne koristi je v konkretnem primeru dosegel posamezen potrošnik. Uporaba pavšalne obrestne mere je sicer sporna, saj ne upošteva lastnosti posameznega prejemnika, ki bi lahko ustvaril večjo ali manjšo korist.²¹³ Do vprašanja, katera obrestna mera je najbolj primerna, se bo morala opredeliti sodna praksa.

4.2.3. Hipoteka

V spornih primerih kreditnih pogodb v CHF je šlo za hipotekarne potrošniške kredite, kar pomeni, da so bili izplačani zneski zavarovani z ustanovitvijo hipoteke na posamezni, z

---

²⁰⁷ Prav tam, str. 157.

²⁰⁸ Prav tam.

²⁰⁹ K. Lutman, Neupravičena obogatitev v primerjalnem in slovenskem pravu, str. 398.

²¹⁰ D. Možina, Vsebina in obseg obogatitvenega zahtevka, str. 157.

²¹¹ Prav tam.

²¹² K. Lutman, Neupravičena obogatitev v primerjalnem in slovenskem pravu, str. 340.

²¹³ Prav tam, str. 335.

izposojenim zneskom kupljeni oziroma obnovljeni nepremičnini. Banka se je na tak način zavarovala pred tveganjem, da kreditojemalec v prihodnosti ne bo več odplačeval obrokov kredita. Ustanovitev hipoteke je predstavljala enega ključnih pogojev, da je bila banka sploh pripravljena posoditi določen znesek.

Akcesorna pravica, v tem primeru zastavna pravica na nepremičnini, lahko obstaja samo, če hkrati obstaja terjatev, v zavarovanje katere je nastala.²¹⁴ Eno izmed najpomembnejših in vprašanj v povezavi z ničnostjo kreditnih pogodb je, ali lahko štejemo, da zavarovana terjatev oziroma sama hipoteka kljub ničnosti zavezovalnega pravnega posla še vedno obstaja. V primeru, da bi šteli, da hipoteka skupaj s terjatvijo iz naslova kreditne pogodbe ob ugotovitvi ničnosti preneha, bi potrošnik lahko preprosto vložil izbrisno tožbo po 243. členu Zakona o zemljiški knjigi (ZZK-1)²¹⁵. Ko bi zemljiškoknjižno sodišče izbrisu ugodilo, bi potrošniku ostala neobremenjena nepremičnina, ki jo je kupil s posojenim zneskom, banka pa bi imela naenkrat nezavarovano terjatev nasproti potrošniku iz naslova neupravičene obogatitve. Potrebno bi bilo ustanoviti novo hipoteko, za katero pa banka niti nima pravne podlage, tudi če bi jo imela, pa bi s tem izgubila vrstni red.

Takšno stališče se posledično izkaže za pretirano formalistično ter v nasprotju s splošnimi načeli obligacijskega prava, predvsem načelom enake vrednosti dajatev ter pravilom, da se nihče ne sme obogatiti na škodo drugega. Dejansko zavarovana terjatev med istima strankama še vedno obstaja, spremeni se zgolj njena pravna podlaga iz pogodbene v nepogodbeno. Banka ima še vedno pravico do poplačila posojenega zneska²¹⁶ pod enakimi pogoji, torej ne glede na to, kakšna je podlaga za njeno terjatev.

Vsekakor lahko zgoraj opisane primere prenehanja hipoteke zaradi ničnosti do neke mere reši že sodna praksa, vendar bi bilo po mojem mnenju vseeno primerno, da bi zakonodajalec premislil o zakonskih rešitvah in se pri tem ozrl k sosedom. Tako Avstrija kot Hrvaška sta namreč kljub akcesornosti hipoteke uvedli pravilo, da je mogoče neizbrisano, t.j. zgolj formalno veljavno hipoteko do višine stare zavarovane terjatve prenesti na novo terjatev na osnovi listine, s katero se dokaže, da je stara terjatev prenehala.²¹⁷ Tudi če bi tovrsten prenos omogočili tudi v naši zakonodaji pa je predvsem problematično, da podlago za takšen vpis

---

²¹⁴ 137. člen SPZ. Glej tudi: N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, *Obligacijsko pravo: splošni del*, str. 84.

²¹⁵ Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17, 11/18 – ZIZ-L in 16/19 – ZNP-1.

²¹⁶ Prim. VSRS sodba II Ips 89/2015 z dne 27. oktobra 2016, tč. 10.

²¹⁷ N. Počkaj, *Pravna problematika zavarovanja terjatev bank s pogodbeno hipoteko*, magistrsko delo, Maribor 2016, str. 75 in nasl.

predstavlja dogovor obeh strank. Težko si predstavljam, da bi kreditojemalec po svoji volji privolil v prenos hipoteke na drugo terjatev, če v to ne bi bil prisiljen.

4.2.4. Zastaranje

Uveljavljanje ničnosti sicer ni časovno omejeno, vendar so kondikcijski zahtevki podvrženi splošnim zastaralnim rokom,²¹⁸ ki začnejo načeloma teči od nastanka zahtevka, torej ne šele trenutek, ko je ničnost pravnomočno ugotovljena, ampak že prej. V primeru nične pogodbe bi tako nastala povračilna obveznost v trenutku, ko je bila opravljena posamezna izpolnitev iz naslova pogodbe, ki dejansko ni obstajala. Če bi do ugotovitve ničnosti prišlo več kot pet let od trenutka, ko je banka izplačala ničen kredit, bi kreditojemalec dejansko postal prost obveznosti vračila preostalega zneska, kar nikakor ne bi bila smiselna rešitev.²¹⁹ Tudi v primeru, da bi moral preplačane zneske dobiti nazaj potrošnik, bi bila njegova pravica do uveljavljanja ničnosti zaradi nepoštenega pogoja dejansko izvotljena. Bolj smiselno je stališče dela sodne prakse, da kondikcijski zahtevek iz nične pogodbe ne nastane, ko je izpolnitev opravljena, saj pravni posli dejansko učinkujejo, dokler njihova ničnost ni ugotovljena.²²⁰ Dejansko stranki šele takrat z gotovostjo vesta, da pravni posel že od samega začetka ne velja. Kondikcijski zahtevek torej po mnenju dela sodne prakse nastane s pravnomočnostjo sodbe, s katero sodišče ugotovi ničnost pravnega posla.²²¹ Stališče Vrhovnega sodišča, je sicer diametralno nasprotno in kot bistven navaja trenutek zavedanja o okoliščinah, ki posamezniku omogočajo, da vloži zahtevek, torej začne zastaranje teči najpozneje takrat, ko stranka vloži tožbo za ugotovitev ničnosti.²²²

Glede vprašanja zastaranja pri kreditnih pogodbah v švicarskih frankih se sicer v prihodnje obetata dve zanimivi sodbi, ki bosta prispevali k razjasnitvi vprašanja začetka teka zastaralnih rokov za kondikcijske zahtevke. V lanskem septembru je namreč Vrhovno sodišče dopustilo revizijo glede vprašanja, »ali za začetek teka zastaralnega roka za zahtevke kreditojemalcev, ki so posledica ničnosti kreditne pogodbe, nominirane v švicarskih frankih, zadošča (v smislu »popolne izjalovitve pričakovanj«) že vedenje kreditojemalca o škodljivih posledicah pogodbe iz časa izpolnjevanja pogodbenih obveznosti, ko pride do tečajnih sprememb v zgodnji fazi kreditnega razmerja, za katere ni znano, če se bodo ustalile ali ne, ne da bi bile pri

---

²¹⁸ VSRS sklep III Ips 32/2017-5 z dne 25. septembra 2018; VSRS sodba in sklep II Ips 269/2015 z dne 10. marca 2016.

²¹⁹ A. Draganić, nav. delo, str. 47.

²²⁰ Prav tam, str. 46.

²²¹ VSL sodba I Cp 3270/2013 z dne 9. aprila 2014..

²²² VSRS sodba in sklep II Ips 269/2015.

tem upoštevane druge okoliščine, ki vplivajo na ničnost pogodbe« in ne da bi bile pri tem upoštevane še nekatere dodatne konkretne okoliščine.²²³

Revizija se dopušča zoper sodbo Višjega sodišča v Ljubljani,²²⁴ v kateri je sodišče dejansko odločilo, da je za nastanek kondikcijskega zahtevka in s tem pričetek teka zastaralnega roka odločilen trenutek, ko so stranki znane ali bi ji ob skrbnem ravnanju lahko bile znane okoliščine, na podlagi katerih se lahko izreče sankcija ničnosti pravnega posla, v konkretnem primeru takrat, ko bi kreditojemalec (potrošnik) ob primerni skrbnosti izvedel za višino valutnih razlik.²²⁵

V okviru razprave o zastaranju oziroma prekluziji je potrebno opozoriti tudi na dve zadevi, s katerima se bo v kratkem ukvarjalo Sodišče EU²²⁶ in v katerih je svoje sklepne predloge že predstavila generalna pravobranilka (AG) Juliane Kokott.²²⁷ Obravnavani zadevi temeljita na francoskem oziroma češkem predlogu za sprejetje predhodne odločbe glede vprašanja, v kolikšni meri mora nacionalno sodišče ne glede na nacionalno ureditev prekluzivnih in zastaralnih rokov po uradni dolžnosti ugotoviti nespoštovanje obveznosti, ki so banki naložene z Direktivo 2008/48/ES, in jih, če je to ustrezno, sankcionirati.

Mnenje AG Kokott je, da je nacionalno sodišče dolžno po uradni dolžnosti preizkusiti, ali je banka spoštovala obveznosti, ki jih določata člena 8 in 10(2) omenjene direktive (v naš pravni red prenesena v 42. in 12. členu ZPotK-2) glede ocene kreditne sposobnosti potrošnika in obvezne vsebine kreditne pogodbe.²²⁸ Glede zastaralnih oziroma prekluzivnih rokov, ki bi takšen preizkus onemogočali, AG meni, da niso v skladu s pravom EU kadar nacionalni prekluzivni oziroma zastaralni roki povzročijo asimetrijo med možnostmi za vložitev tožbe, torej kadar lahko banka svoje pravice do plačila uveljavlja dlje, kot lahko potrošnik uveljavlja neveljavnost pogodbe.²²⁹ Ker iz potrošniških kreditnih pogodb običajno izhajajo dolgoletne obveznosti, lahko zastaralni in prekluzivni roki, ki začnejo teči ob sklenitvi pogodbe, preprečujejo, da bi se preizkusilo ali je banka spoštovala svoje obveznosti iz predpisov, s katerimi je prenesena Direktiva 2008/48/EU.²³⁰ To je posebej problematično, ker se preizkus praviloma izvede šele, če pride do motenj pri izpolnjevanju obveznosti in tako obstaja

---

²²³ VSRS sklep II DoR 360/2019 z dne 26. septembra 2019.

²²⁴ VSL sodba I Cp 1903/2018 z dne 8. maja 2019.

²²⁵ Prav tam, tč. 10.

²²⁶ C-616/18 *Cofidis SA* in C-679/18 *OPR-Finance s.r.o.*

²²⁷ Sklepni predlogi generalne pravobranilke z dne 14. novembra 2019 v zadevah C-616/18 *Cofidis SA* in C-679/18 *OPR-Finance s.r.o.*

²²⁸ Prav tam, tč. 55.

²²⁹ Prav tam, tč. 63.

²³⁰ Prav tam, tč. 65.

nevarnost, da potrošnik svoje pravice izgubi, ne da bi zanje sploh kdaj izvedel.²³¹ Banka po drugi strani lahko pravice do plačila redno uveljavlja ob zapadlosti posameznega obroka tudi po poteku prej omenjenih zastaralnih in prekluzivnih rokov.²³² Dokler lahko banka zoper potrošnika uveljavlja pravice iz kreditne pogodbe, nacionalni prekluzivni in zastaralni roki ne morejo preprečevati preizkusa in sankcioniranja kršitev že navedenih členov Direktive 2008/48/EU. Sicer gre zaenkrat zgolj za stališče pravobranilke, ki mu Sodišče EU ne bo nujno sledilo in ki se nanaša zgolj na kršitve 8 in 10(2) člena omenjene direktive.

4.3. Odškodninski zahtevek²³³

Kadar je pogodba nična, je sopogodbenu, ki je za ničnost kriv, odškodninsko odgovoren dobrovernemu sopogodbenu.²³⁴ Iz navedenega izhaja, da mora biti za vzpostavitev odškodninske odgovornosti ena stranka nepoštena oziroma nedobroverna, t.j. mora biti odgovorna za vzrok ničnosti, mora zanj vedeti oziroma mora nedopustno vplivati na sklenitev pogodbe.²³⁵ Če sta nepošteni obe, mora v skladu z načelom vestnosti in poštenja vsaka nositi morebitne škodljive posledice svojih ravnanj.²³⁶ Poleg tega morata biti izpolnjeni splošni predpostavki odškodninske odgovornosti in sicer nastanek škode, ki v tem primeru nastane zaradi zaupanja v veljavnost pogodbe,²³⁷ ter vzročna zveza med ugotovljeno ničnostjo in nastalo škodo.²³⁸ Glede obsega povrnitve škode in ostalih vprašanj, se smiselno uporabljajo pravila o povrnitvi škode pri neposlovni odškodninski odgovornosti.²³⁹ Kondikijski in odškodninski zahtevek se med seboj ne izključujeta.

Kondikijski zahtevki sicer ne izključujejo možnosti odškodninskih zahtevkov, vendar je po mojem mnenju za uveljavljanje slednjih v primeru ničnih kreditnih pogodb precej malo možnosti. Ni namreč jasno, kaj bi lahko sploh bila škoda, saj se stanje načeloma v celoti sanira že s kondikcijo.²⁴⁰ Odškodninski zahtevek bi sicer lahko prišel v upoštevanje predvsem v primeru, da bi sodišče ugotovilo, da banka ni ustrezno izpolnila svoje informacijske dolžnosti, vendar do ničnosti celotne pogodbe ne bi prišlo, saj slednja ne bi vsebovala nepoštenega pogodbene pogoja. Takšna pogodba bi bila načeloma zaradi napake volje, t.j. prevare ali zmote,

---

²³¹ Prav tam.

²³² Prav tam, tč. 66.

²³³ Podrobneje o tej temi v: R. Rozman, Odškodninska odgovornost banke za kršitev pojasnilne dolžnosti, , ter R. Rozman, Odgovornost banke za nasvet in pojasnilo, doktorska disertacija, Ljubljana 2016.

²³⁴ 91. člen OZ.

²³⁵ M. Juhart, N. Plavšak (red.) Obligacijski zakonik (OZ) s komentarjem (splošni del), 1. knjiga, str. 520.

²³⁶ N. Plavšak, M. Juhart, R. Vrenčur, Obligacijsko pravo: splošni del, str. 367.

²³⁷ Prav tam, str. 368.

²³⁸ Prav tam.

²³⁹ Prav tam.

²⁴⁰ D. Možina, Kreditne pogodbe v švicarskih frankih, str. 36.

izpodbojna. Potrošnik bi torej lahko vložil zahtevek na razveljavitev pogodbe, za škodo pa bi lahko uveljavljal odškodninski zahtevek.²⁴¹ Navedeno izhaja iz 97. člena OZ, ki predvideva odgovornost za škodo zaradi razveljavitve pogodbe poštenemu sopogodbeniku tistega pogodbenika, ki je odgovoren za izpodbojnost. Kadar torej banka iz malomarnosti ali naklepno krši pojasnilno dolžnost, kreditojemalec pa je zato v zmoti oziroma je prevaran, banka odškodninsko odgovarja. Pri tem ponovno poudarjam, da so za izpodbijanje pogodbe v interesu pravne varnosti predpisani kratki prekluzivni roki, prav tako pa je potrebno upoštevati tudi zastaralne roke za odškodninske terjatve.²⁴²

4.4. Presoja ničnosti v izvršilnem postopku

Sporne kreditne pogodbe so sklenjene v obliki neposredno izvršljivih notarskih zapisov, kar pomeni, da lahko banke na njihovi podlagi neposredno posežejo po zavarovanih nepremičninah posameznih kreditojemalcev v primeru, da slednji ne izpolnjujejo svojih obveznosti iz kreditnih pogodb. Sodišče EU je v lanskem letu izdalo sodbo v zadevi *Kuhar*,²⁴³ v kateri je odgovorilo na vprašanje za predhodno odločanje, poslano s strani Višjega sodišča v Mariboru, ki je v kar treh zadevah prekinilo postopek do odločitve Sodišča EU.²⁴⁴ V vseh treh primerih je namreč ocenilo, da so kreditne pogodbe nične, ker vsebujejo nepošten pogodbeni pogoj. Sporno je, da tudi v takšnih primerih izvršilno sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, nima možnosti, da bodisi na predlog potrošnika bodisi po uradni dolžnosti preuči, ali je kateri izmed pogojev iz takšnega zapisa nepošten in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo. Vlada je v pisnem stališču izpodbijala razlago nacionalnega prava, kot jo je podalo predložitveno sodišče, vendar Sodišča EU ni prepričala. Odločilo je, da predstavljena ureditev ni skladna z zakonodajo EU.²⁴⁵

Kako bo Slovenija implementirala navedeno odločbo, je v njenih rokah. Problematično je predvsem to, da je po našem pravu smisel neposredno izvršljivega notarskega zapisa ravno v tem, da upnik brez odlašanja pride do poplačila svoje terjatve na podlagi te listine, katere verodostojnost se domneva. V skladu z načelom formalne legalitete v izvršilnem postopku ni dopustno uveljavljati dejstev, ki se nanašajo na samo veljavnost izvršilnega naslova. Temu je

---

²⁴¹ A. Draganić, nav. delo, str. 43.

²⁴² 352. člen OZ

²⁴³ Sodba Sodišča EU z dne 26. junija 2019 v zadevi C-407/18 *Kuhar*.

²⁴⁴ VSM sklep I Ip 138/2018 z dne 6. junija 2018, VSM sklep I Ip 376/2018 z dne 11. julija 2018 in VSM sklep I Ip 561/2018 z dne 12. septembra 2018.

²⁴⁵ C-407/18 *Kuhar*.

namenjen pravdni postopek, ki lahko predstavlja podlago za odlog izvršbe, vendar mora za odlog izvršbe na tej podlagi dolžnik izkazati za verjetno, da bi s takojšnjo izvršbo utrpel nenadomestljivo ali težko nadomestljivo škodo in da je ta škoda večja od tiste, ki zaradi odloga lahko nastane upniku. Zgolj dejstvo, da bo izgubil svojo nepremičnino, ne predstavlja takšne škode. V primeru, da bo sodna praksa omilila svoje razumevanje, bi že to lahko omogočalo učinkovitejše varstvo pravic potrošnika, skladno s sodbo v zadevi *Kuhar*. Pri tem je sicer Sodišče EU kot bolj problematične z vidika varstva potrošnikov izpostavilo določbe Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ)²⁴⁶ o načelnem pogojevanju odloga izvršbe na predlog dolžnika z varščino oziroma o odrekanju brezplačne pravne pomoči dolžniku, ki zatrjuje ničnost notarskega zapisa,²⁴⁷ česar pa zgolj s spremembo sodne prakse ne bo mogoče odpraviti.

---

²⁴⁶ Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18, 53/19 – odl. US in 66/19 – ZDavP-2M.

²⁴⁷ Za obširnejšo razpravo o tej temi glej I. Vuksanović, Sodišče EU in izvršba na podlagi notarskega zapisa, *Revija Odvetnik*, št. 92, 2019, str. 20 in J. Sladič, Slovenski potrošniki v izvršbi in dolgovi v švicarskih frankih, v: *Pravna praksa*, št. 28-29, 2019, str. 6-8.

5. Sklep

Vprašanje ničnosti kreditnih pogodb in njenih posledic je v luči tožb pred slovenskimi sodišči zaradi zatrjevano nepoštenih pogodb v švicarskih frankih, sklenjenih med bankami in potrošniki, zelo aktualna tema. O tem priča količina virov, ki so mi bili v navdih in oporo pri pisanju predmetne naloge.

Pri presoji veljavnosti posamezne kreditne pogodbe, pa tudi pri razmisleku o primernih posledicah ničnosti, je potrebno spoštovati potrošniško zakonodajo, tako nacionalno kot evropsko, in splošna načela, ki predstavljajo njeno podlago. Za vzpostavitev ustreznega ravnovesja pri sklepanju pogodb med bankami in potrošniki, je potrebno slednje zaščititi na ustrezen način. Kljub temu menim, da pretirana skrb za potrošnike ni optimalna. Vsak je najprej sam odgovoren za svoje poslovne odločitve, v dobi informacijske tehnologije pa je dostop do informacij tako rekoč na dlani, zato se mi zdi pretirano stališče sodne prakse nekaterih slovenskih višjih sodišč, da je potrebno potrošnike kot šibke in nevedne, praktično poslovno nesposobne stranke v razmerju do velikih in z vsemi topovi opremljenih bank razbremeniti kakršnekoli odgovornosti za svoja lastna dejanja.

Edina relevantna podlaga za ugotovitev ničnosti posamezne kreditne pogodbe v CHF je morebitna ugotovitev nepoštenosti posameznega pogodbenega pogoja, brez katerega celotna pogodba ne more obstati. Če posameznik uspe z uveljavljanjem ničnosti pred sodiščem, stranki *ex tunc* postaneta prosti pogodbenih obveznosti, neodvisno od njune volje pa nastanejo druge pravne posledice. V teoriji bi pogodba sicer lahko konvertirala, vendar je to malo verjetno. Bolj tipična posledica je nastanek kondikcijskih zahtevkov. Po ugotovitvi ničnosti pogodbe je potrebno vzpostaviti stanje, kakršno bi obstajalo, če do sklenitve pogodbe sploh ne bi prišlo. V povezavi s kondikcijskimi zahtevki se pojavi več problemov.

Posebnih pravil, ki bi celovito urejala vračanje izpolnitev zaradi neveljavnih vzajemnih pogodb, naše pravo ne pozna. To področje sicer urejajo nekatere posamezne določbe OZ, za vprašanja, ki niso posebej urejena, pa je potrebno smiselno prilagoditi določbe poglavja o neupravičeni pridobitvi. Če imata obe stranki pravico zahtevati vrnitev danega, veljajo za vzajemno vračanje pravila, ki veljajo za izpolnitev dvostranskih pogodb. Kadar sta obveznosti iz neveljavne pogodbe izpolnili obe stranki, velja za njuna kondikcijska zahtevka načelo sočasne izpolnitve.

Glede na to, da so kreditojemalci določen čas razpolagali z denarjem banke in imeli iz tega naslova določeno korist, morajo v skladu s splošnim načelom prava neupravičene obogatitve,

da se nihče ne sme okoristiti na račun prikrajšanja drugega, tudi to korist povrniti. Banka je bila namreč prikrajšana s tem, da v času od izplačila kredita do njegovega povračila z izplačanim zneskom ni mogla razpolagati, kreditojemalec pa je imel možnost prejete zneske uporabljati. Vrednost dosežene koristi je izražena v obliki obresti. Pri tem se pojavi vprašanje, katere oziroma kako visoke obresti je potrebno upoštevati pri izračunu vračila preostalega zneska banki. Osebnostno se mi zdi najbolj ustrezna uporaba obrestne mere, za katero sta se v spornem pravnem poslu dogovorili stranki, gre namreč za *de facto* dogovor o takratni tržni ceni, ki je lahko koristen kazalec za presojo primernosti nadomestila. Do vprašanja, katera obrestna mera je najbolj primerna, se bo morala opredeliti sodna praksa.

Problem predstavlja tudi dejstvo, da ima neveljavnost posamezne kreditne pogodbe lahko za posledico neveljavno ustanovitev hipoteke, ki je predstavljal enega ključnih pogojev, da je bila banka sploh pripravljena posoditi določen znesek. Ob ugotovitvi ničnosti bi imela v takem primeru torej banka naenkrat nezavarovano terjatev nasproti potrošniku iz naslova neupravičene obogatitve. Kljub temu, da morda sploh ni ravnala nepošteno, bi bila postavljena v slabši položaj, medtem ko bi potrošniku ostala neobremenjena nepremičnina, ki jo je kupil s posojenim zneskom. Manj formalistično in primernejše je stališče, da zavarovana terjatev ne preneha, pač pa še vedno obstaja med istima strankama. Spremeni se zgolj njena podlaga iz pogodbene v nepogodbeno. Vprašanje je, ali bo tako stališče zavzela tudi sodna praksa.

Nenazadnje je potrebno omeniti še problem zastaranja pri kondikcijskih zahtevkih. Sodna praksa in teorija si nista enotni glede vprašanja, ali začne zastaralni rok teči že s trenutkom neupravičene izpolnitve, kar pomeni, da v roku petih let od izplačila kredita terjatev banke na vračilo le-tega zastara, ali začne ta rok teči šele s pravnomočno ugotovitvijo ničnosti kreditne pogodbe. Sama se bolj nagibam k slednjemu. S tem vprašanjem se bosta sicer v bodoče ukvarjali tako Vrhovno sodišče kot Sodišče EU.

Slednje je v povezavi s krediti v CHF pred kratkim odločalo o slovenski izvršilni zakonodaji. Odločilo je, da mora Slovenija sprejeti ukrepe, s katerimi bo zagotovila varstvo potrošnikov v izvršilnem postopku na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa. Trenutno namreč potrošnik nima možnosti, da bodisi na predlog potrošnika bodisi po uradni dolžnosti preuči, ali je kateri izmed pogojev iz takšnega zapisa nepošten in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo. Po mojem mnenju bo navedeno mogoče doseči že z omilitvijo sodne prakse glede možnosti odloga izvršbe. Vsekakor bo stanje na tem področju tudi v bodoče zanimivo spremljati, tudi v luči dejstva, da so banke odstopile od pogajanj za sistemsko

reševanje problematike spornih kreditnih pogodb, Združenje Frank pa je med drugim že vložilo pritožbo na Evropsko komisijo zaradi domnevnih kršitev prava EU s strani slovenskih sodišč.

6. Viri in literatura

I. Monografije, knjige več avtorjev, doktorske disertacije, magistrske naloge

Cigoj, Stojan, Teorija obligacij: splošni del obligacijskega prava, Uradni list RS, Ljubljana 2003.

Draganić, Ana, Dolžnost informiranja pri potrošniški kreditni pogodbi, magistrsko diplomsko delo, Ljubljana 2019.

Juhart, Miha, Plavšak, Nina, (red.), Obligacijski zakonik (OZ) s komentarjem, splošni del, 1. knjiga, GV založba, Ljubljana 2003.

Juvančič, Matjaž, Pojasnilna dolžnost bank pri sklepanju posojil, nominiranih v tuji valuti, magistrska naloga, Celje 2019.

Lutman, Karmen, Nepravilna obogatitev v primerjalnem in slovenskem pravu, doktorska disertacija, Ljubljana 2018.

Lutman, Karmen, Vračanje izpolnitev zaradi prenehanja pogodbe – razvojne tendence, v: Možina Damjan (ur.), Razsežnosti zasebnega prava, Liber amicorum Ada Polajnar Pavčnik, Pravna fakulteta v Ljubljani, Litteralis, Ljubljana 2017.

Možina, Damjan, Kreditne pogodbe v švicarskih frankih, GV Založba, Ljubljana 2018.

Možina, Damjan, Vsebina in obseg obogatitvenega zahtevka, v: Možina Damjan (ur.), Razsežnosti zasebnega prava, Liber amicorum Ada Polajnar Pavčnik, Pravna fakulteta v Ljubljani, Litteralis, Ljubljana 2017.

Plavšak, Nina, Juhart, Miha, Vrenčur, Renato, Obligacijsko pravo: splošni del, GV založba, Ljubljana 2009.

Počkaj, Nataša, Pravna problematika zavarovanja terjatev bank s pogodbeno hipoteko, magistrsko delo, Maribor 2016.

Rozman, Rok, Odgovornost banke za nasvet in pojasnilo, doktorska disertacija, Ljubljana 2016.

Varanelli, Luigi, Pogodbeno pravo. 3, Patologija pogodbe: prvi del, GV Založba, Ljubljana 2017.

II. Zborniki člankov, članki v revijah in drugih periodičnih publikacijah

Dolenc, Mile, Pravne posledice ničnosti pogodbe (o nekaterih problemih kondicijskih zahtevkov), v: Pravni letopis, 2011.

Juhart, Miha, Kreditna pogodba, v: Pravna praksa, št. 13, 1997.

Juhart, Miha, Ničnost pravnega posla zaradi nasprotovanja prisilnim predpisom, v: Pravni letopis, 2011.

Lutman, Karmen, Odpad obogatitve pri prenehanju vzajemnih pogodb, Podjetje in delo, št. 8, 2015

Polajnar Pavčnik, Ada, Izpodbojnost pravnih poslov, v: Pravni letopis, 2011.

Rozman, Rok, Negativna obrestna mera v kreditnih pogodbah, v: Pravna praksa, št. 6, 2015.

Rozman, Rok, Odškodninska odgovornost banke za kršitev pojasnilne dolžnosti ,v: Podjetje in delo, št. 3-4, 2016.

Rozman, Rok, Predpogodbena dolžnost obveščanja bank pri sklepanju pogodb, v: Pravni letopis, 2017.

Sladič, Jorg, Slovenski potrošniki v izvršbi in dolgovi v švicarskih frankih, v: Pravna praksa, št. 28-29, 2019.

Vrenčur, Renato, Akcesornost zastavne pravice, Pravni letopis, 2013.

Vuksanovič, Igor, Banke morajo pri kreditiranju trpeti učinke negativnih referenčnih obrestnih mer, v: Pravna praksa, št. 33, 2016.

Vuksanović, Igor, Sodišče EU in izvršba na podlagi notarskega zapisa, Revija Odvetnik, št. 92, 2019.

Zgaga, Matevž, Omejitve pravice do odpovedi kreditne pogodbe, v: Podjetje in delo, št. 2, 2018.

III. Zakonodaja EU

Direktiva 87/102/EGS Sveta z dne 22. decembra 1986 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti.

Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah.

Direktiva 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS.

Direktiva 2014/17/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. februarja 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine in spremembi direktiv 2008/48/ES in 2013/36/EU ter Uredbe (EU) št. 1093/2010.

Pogodba o Evropski uniji, Uradni list EU, št. 2016/C 202/01.

IV. Nacionalna zakonodaja

Ustava RS, Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a.

Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, št. 97/07 – UPB, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.

Stvarnopravni zakonik (SPZ), Uradni list RS, št. 87/02 in 91/13.

Zakon o bančništvu (ZBan-2), Uradni list RS, št. 25/15, 44/16 – ZRPPB, 77/16 – ZCKR, 41/17, 77/18 – ZTFI-1, 22/19 – ZIUUDSOL in 44/19 – odl. US.

Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18, 53/19 – odl. US in 66/19 – ZDavP-2M.

Zakon o obligacijskih razmerjih (ZOR), Uradni list SFRJ, št. 29/78, 39/85, 45/89 – odl. US, 57/89, Uradni list RS, št. 88/99 – ZRTVS-B, 83/01 – OZ, 30/02 – ZPlaP in 87/02 – SPZ.

Zakon o potrošniških kreditih (ZPotk), Uradni list RS, št. 77/04 in 111/07; (ZPotK-1) Uradni list RS, št. 59/10, 77/11, 30/13 in 81/15; (ZPotK-2), Uradni list RS, št. 77/16.

Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot), Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 126/07, 86/09, 78/11, 38/14, 19/15, 55/17 – ZKoliT in 31/18.

Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1), Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17, 11/18 – ZIZ-L in 16/19 – ZNP-1.

Pravilnik o vsebini predhodnih informacij in obrazcih za predhodne informacije o potrošniških kreditih (Pravilnik o vsebini predhodnih informacij), Uradni list RS, št. 7/17.

Pravilnik o vsebini predhodnih informacij in obrazcu za predhodne informacije o potrošniških kreditih za nepremičnino (Pravilnik o vsebini predhodnih informacij za nepremičnino), Uradni list RS, št. 7/17.

V. Sodna praksa Sodišča EU

Sodba Sodišča EU z dne 14. julija 2012 v zadevi C-618/10 Banco Español de Crédito SA.

Sodba Sodišča EU z dne 30. aprila 2014 v zadevi C-26/13 Kásler in Káslerné Rábai.

Sodba Sodišča EU z dne 3. septembra 2015 v zadevi C-110/14 Horațiu Ovidiu Costea proti SC Volksbank România SA.

Sodba Sodišča EU z dne 26. januarja 2017 v zadevi C-421/14 Banco Primus.

Sodba Sodišča EU z dne 20. septembra 2017 v zadevi C-186/16 Andriuc in drugi.

Sklep Sodišča EU z dne 22. februarja 2018 v zadevi C-126/17 ERSTE Bank Hungary Zrt/Orsolya Czakó.

Sodba Sodišča EU z dne 7. avgusta 2018 v združenih zadevah C-96/16 in C-94/17 Banco Santander, Escobedo Cortés.

Sodba Sodišča EU z dne 20. septembra 2018 v zadevi C-51/17 OTP Bank and OTP Faktoring.

Sodba Sodišča EU z dne 26. marca 2019 v združenih zadevah C-70/17 in C-179/17 Abanca Corporación Bancaria SA in Bankia SA.

Sodba Sodišča EU z dne 26. junija 2019 v zadevi C-407/18 Kuhar.

Sodba Sodišča EU z dne 9. oktobra 2019 v zadevi C-260/18 Dziubak.

Sklepni predlogi generalne pravobranilke z dne 14. novembra 2019 v zadevah C-616/18 Cofidis SA in C-679/18 OPR-Finance s.r.o.

VI. Sodna praksa Vrhovnega sodišča

VSRS sodba II Ips 42/94 z dne 7. junija 1995.

VSRS sodba II Ips 570/94 z dne 14. marca 1996.

VSRS sodba II Ips 80/2004 z dne 21. aprila 2005.

VSRS sodba II Ips 163/2004 z dne 26. maja 2005.

VSRS sodba II Ips 531/2004 z dne 8. junija 2006.

VSRS sodba in sklep II Ips 277/2009 z dne 6. oktobra 2011.

VSRS sklep II Ips 903/2008 z dne 23. februarja 2012.

VSRS sodba in sklep II Ips 269/2015 z dne 10. marca 2016.

VSRS sodba II Ips 89/2015 z dne 27. oktobra 2016.

VSRS sodba II Ips 277/2017 z dne 8. marca 2018.

VSRS sklep II Ips 201/2017 z dne 7. maja 2018.

VSRS sklep III Ips 32/2017-5 z dne 25. septembra 2018.

VSRS sklep II Ips 141/2017 z dne 18. oktobra 2018.

VSRS sklep II Ips 137/2018 z dne 25. oktobra 2018.

VSRS sodba in sklep II Ips 195/2018 z dne 25. oktobra 2018.

VSRS sodba II Ips 293/2017 z dne 17. decembra 2018.

VSRS sodba II Ips 197/2018 z dne 20. decembra 2018.

VSRS sklep II DoR 360/2019 z dne 26. septembra 2019.

VII. Sodna praksa Višjih sodišč

VSL sodba in sklep I Cpg 287/2003 z dne 16. marca 2005.

VSL sodba II Ips 997/2006 z dne 14. oktobra 2009.

VSL sklep II Ip 3851/2010 z dne 22. marca 2010.

VSL sodba in sklep II Cp 287/2010 z dne 9. junija 2010.

VSL sodba II Cp 4126/2010 z dne 30. marca 2011.

VSL sodba I Cp 3270/2013 z dne 9. aprila 2014.

VSL sodba II Cpg 1403/2013 z dne 19. junija 2014.

VSL sklep I Cpg 1875/2014 z dne 26. novembra 2014.

VSL sodba in sklep I Cpg 1184/2014 z dne 9. decembra 2014.

VSL sklep III Cp 971/2015 z dne 8. julija 2015.

VSL sklep I Cpg 1110/2015 z dne 11. novembra 2015.

VSL sodba I Cp 2977/2015 z dne 9. decembra 2015.

VSL sodba III Cp 2452/2016 z dne 4. januarja 2017.

VSL sklep I Cp 394/2017 z dne 24. maja 2017.

VSL sodba I Cp 748/2017 z dne 26. julija 2017.

VSL sklep II Cp 2112/2017 z dne 14. februarja 2018.

VSL sklep II Cp 1504/2017 z dne 14. februarja 2018.

VSL sodba in sklep II Cp 1977/2017 z dne 1. marca 2018.

VSL sodba II Cp 1926/2017 z dne 21. marca 2018.

VSL sklep I Cp 2424/2017 z dne 16. maja 2018.

VSL sodba in sklep II Cp 849/2017 z dne 6. junija 2018.

VSL sklep II Cp 2675/2017 z dne 6. junija 2018.

VSM sklep I Ip 138/2018 z dne 6. junija 2018.

VSM sklep I Ip 376/2018 z dne 11. julija 2018.

VSL sklep I Cp 239/2018 z dne 18. julija 2018.

VSM sklep I Ip 561/2018 z dne 12. septembra 2018.

VSL sklep I Cp 188/2018 z dne 26. septembra 2018.

VSL sklep II Cp 34/2018 z dne 17. oktobra 2018.

VSL sklep II Cp 789/2018 z dne 21. novembra 2018.

VSL sodba II Cp 1535/2018 z dne 15. januarja 2019.

VSL sodba I Cp 960/2018 z dne 30. januarja 2019.

VSL sklep I Cp 2242/2018 z dne 20. februarja 2019.

VSL sodba I Cp 1903/2018 z dne 8. maja 2019.

VSL sklep I Cp 2024/2018 z dne 8. maja 2019.

VSL sklep I Cp 1508/2018 z dne 12. junija 2019.

VSL sodba II Cp 2461/2018 z dne 12. junija 2019.

VSM sklep I Ip 701/2019 z dne 9. oktobra 2019.

VIII. Spletni viri

<https://siol.net/novice/slovenija/na-sodiscih-do-80-tozb-zaradi-posojil-v-frankih-kaj-bi-pomenilo-njihovo-iznicenje-458741> (12. 2. 2020).

http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/5._tocka_7ds-18sklep_zak_inic_svicarski_franksi_chf.lektn_.pdf (12. 2. 2020).

<https://www.vecer.com/preobrat-pri-svicarskih-frankih-vlada-bo-v-primeru-neuspesnih-pogajanj-z-bankami-podprla-zakon-10089867%20> (12. 2. 2020).

<https://www.racunovodstvo.net/zakonodaja/priloga/3806/predlog-predpisa-drzavni-zbor-rs-30-6-2016>. (12. 2. 2020).

<https://www.bsi.si/mediji/166/sporocilo-za-javnost-skupna-izjava-mf-mgrt-bs-in-zbs-chf-svicarski-franksi> (12. 2. 2020).

[http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/73e68658198ce370c1257fd900233645/\\$FILE/Predlog_ZPotK.pdf](http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/73e68658198ce370c1257fd900233645/$FILE/Predlog_ZPotK.pdf) (12. 2. 2020).

<http://www.financnislovar.com/definicije/kredit.html> (12. 2. 2020)

<http://www.financnislovar.com/definicije/kreditno-tveganje.html> (12. 2. 2020)

<https://www.zps.si/index.php/osebne-finance-sp-1406526635/kreditni/9481-ko-manj-kot-nic-postane-nic-2-2019> (12. 2. 2020)

<https://www.bsi.si/statistika/devizni-tecaji-in-plemenite-kovine/dnevna-tecajnica-referencni-tecaji-ecb> (12. 2. 2020)

<https://www.macrotrends.net/2552/euro-swiss-franc-exchange-rate-historical-chart> (12. 2. 2020)

<https://www.zbs-giz.si/news.asp?StructureId=1400&ContentId=10945> (12. 2. 2020)

<https://www.zps.si/index.php/mediji/8528-nic-novega-pri-kreditih-v-svicarskih-frankih%20%20> (12. 2. 2020)

https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-chf.en.html (12. 2. 2020)

<https://www.delo.si/svet/ekonomija/poskocila-vrednost-svicarskega-franka-kaj-menijo-analitiki.html> (12. 2. 2020)

<https://www.zbs-giz.si/news.asp?StructureId=1400&ContentId=11015> (12. 2. 2020)

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/uctd_guidance_2019_sl.pdf (12. 2. 2020)

<https://www.zbs-giz.si/news.asp?StructureId=1400&ContentId=11224> (12. 2. 2020)